

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva ulica 20–25, 1000 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 00700-8/2023/4

Datum: 23. 3. 2023

Strategija internacionalizacije visokega šolstva in znanosti v Republiki Sloveniji do 2030

Kazalo vsebine

Uvod	3
Vizija	3
I. INTERNACIONALIZACIJA V NACIONALNEM KONTEKSTU	4
1. Uvrstitev internacionalizacije visokega šolstva in znanosti v širšo vizijo razvoja Slovenije	4
2. Internacionalizacija kot vzvod nadaljnega razvoja slovenskega visokega šolstva in znanosti	5
3. EU in globalne strateške usmeritve	6
II. GEOGRAFSKE IN PREČNE PREDNOSTNE NALOGE INTERNACIONALIZACIJE	11
1. Načrtovana orodja internacionalizacije in geografska prednostna območja	12
2. Nacionalno okolje, spodbudno za internacionalizacijo	17
III. INTERNACIONALIZACIJA NA PODROČJU ZNANOSTI	22
1. Vlaganja v internacionalizacijo znanosti in raziskav	22
2. Raziskovalne kariere	23
3. Raziskovalna infrastruktura	24
IV. INTERNACIONALIZACIJA NA PODROČJU VISokega ŠOLSTVA	26
1. Aktivna vključenost slovenskega visokega šolstva v EU in evropski prostor	27
2. Internacionalizacija doma	30
3. Mednarodna mobilnost študentk in študentov	31
V. IZVAJANJE IN SPREMLJANJE URESNIČEVANJA STRATEGIJE INTERNACIONALIZACIJE	32

Uvod

Strategija internacionalizacije visokega šolstva in znanosti v Republiki Sloveniji 2030 obravnava ključne vidike krepitve visokošolskega in znanstvenoraziskovalnega mednarodnega sodelovanja slovenskih visokošolskih učiteljic in učiteljev, visokošolskih sodelavk in sodelavcev, raziskovalk in raziskovalcev, strokovnih sodelavk in sodelavcev, študentk in študentov, visokošolskih institucij¹ ter raziskovalnih organizacij. Opredeljuje vizijo in cilje, ki se osredotočajo na učinkovito povezovanje mednarodnega vidika visokošolskega in znanstvenoraziskovalnega prostora, podprtega z uspešnim in učinkovitim administrativnim okoljem, ki bo naklonjeno in delovalo v prid nadaljnji internacionalizaciji Slovenije.

Strateške usmeritve za internacionalizacijo obeh področij je smotrno obravnavati skupaj, saj se le tako lahko učinkovito in sinergično izkoristijo pozitivni učinki internacionalizacije tako za povezovanje in krepitev ugleda v mednarodnem prostoru kot za spodbujanje odličnosti v visokem šolstvu in znanosti doma.

Vizija

Internationalizacija slovenskega visokega šolstva in znanosti bo pomembno prispevala h krepitvi prožnosti slovenske skupnosti znanja,² njene vključujoče narave ter k trdni in aktivni vpetosti v Evropski izobraževalni prostor (EEA), Evropski visokošolski prostor (EHEA) in Evropski raziskovalni prostor (ERA).

Z odprtostjo in konkurenčnostjo bodo visokošolske institucije in znanstvenoraziskovalne organizacije ter njihovi sodelujoči izvajali kakovostno in odzivno izobraževanje in raziskovanje. Internationalizacija bo na podlagi mednarodnega sodelovanja spodbujala družbeni in gospodarski razvoj ter aktivno in demokratično državljanstvo, tudi z uravnoteženo jezikovno politiko in krepitvijo medkulturnih kompetenc, potrebnih za uspešno delovanje v globalno povezanem svetu.

Slovenske visokošolske institucije in znanstvenoraziskovalne organizacije bodo privlačne tudi za najodličnejše domače in mednarodne študentke in študente, visokošolske učiteljice in učitelje, visokošolske sodelavke in sodelavce, raziskovalke in raziskovalce, inovatorke in inovatorje. S spodbujanjem dinamičnega in kakovostnega kroženja talentov bo zagotovljen pretok idej in odličnega znanja, kar je ključno za iskanje odgovorov na najbolj zapletene izzive sodobne družbe ter za zagotavljanje blaginje državljanov.

¹ Visokošolska institucija v tej strategiji pomeni visokošolski zavod in druge zavode s področja visokega šolstva v skladu z Zakonom o visokem šolstvu.

² Izraz slovenska skupnost znanja združuje visokošolsko skupnost in raziskovalno skupnost, ki sta ključna dela tako imenovanega trikotnika znanja, katerega sestavni del je tudi gospodarska skupnost.

I. INTERNACIONALIZACIJA V NACIONALNEM KONTEKSTU

1. Uvrstitev internacionalizacije visokega šolstva in znanosti v širšo vizijo razvoja Slovenije

Kot poudarja **Strategija razvoja Slovenije 2030**,³ bo razvoj Slovenije v prihodnje močno odvisen od sposobnosti njenega odzivanja in prilagajanja na trende in izzive v globalnem okolju. Trendi kažejo na korenite spremembe zlasti v demografskih gibanjih, pritiskih na naravne ekosisteme, v tekmovanju za svetovne vire in posledično v gospodarskem razvoju. Sodelovanje in povezanost na svetovni, evropski in nacionalni ravni ter čezmejno sodelovanje (tudi medregionalno) so tako čedalje pomembnejši. Pri iskanju odgovorov na izzive sodobnega časa imata ključno vlogo visoko šolstvo in znanost, ki z internacionalizacijo ohranjata svojo prožnost in zmožnost prispevati k iskanju ustreznih, na znanju temelječih odgovorov na globalne izzive, kot so podnebne spremembe, digitalizacija in umetna inteligenca ter demografski izzivi. Globalni izzivi terjajo globalne odzive.

Internationalizacija visokega šolstva in znanosti lahko s krepitvijo in razvojem že vzpostavljenih ter z ustvarjanjem novih mednarodnih povezav pomembno prispeva tudi k uresničevanju **Strategije zunanje politike Republike Slovenije**,⁴ torej k prizadevanjem za mir, varnost, blaginjo, urejene dvostranske odnose, močno Evropsko unijo (EU), tesno čezatlantsko zaveznitvo, stabilen in učinkovit multilateralni sistem, k prepoznavnosti Slovenije ter k tesni povezanosti s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Zunanjepolitična strategija poudarja znanstveno diplomacijo kot pomemben dejavnik tudi na področju uveljavljanja in internacionalizacije slovenskega visokega šolstva, znanosti in inovacij, saj podpira pretok znanja ter interese slovenske akademske, izobraževalne in znanstvene skupnosti v EU in širšem mednarodnem prostoru.

Internationalizacija visokega šolstva in znanosti bo zagotovo pomemben dejavnik tudi pri uresničevanju ciljev iz **Programa spodbujanja investicij in internacionalizacije slovenskega gospodarstva**,⁵ saj si brez ustrezno izobraženih kadrov ter novega znanja in prebojnih znanstvenih dosežkov ni mogoče zamisliti internacionalizacije slovenskih zelenih, ustvarjalnih in pametnih izdelkov ter storitev na nekaterih prebojnih in prednostnih področjih.

Krepitev internacionalizacije na področju visokega šolstva in znanosti bo prispevala tudi k uspešnemu izvajanju prenovljene in posodobljene Slovenske strategije trajnostne pametne specializacije,⁵ saj je usmerjena v poglobljanje vloge in vključenosti državnih organov in institucij znanja v mednarodna dvostranska in večstranska partnerstva in povezave ter zagotavlja okvir za učinkovito, uspešno in trajno sodelovanje Republike Slovenije pri sooblikovanju mednarodnih in evropskih raziskovalnih, visokošolskih in razvojnih politik in programov.

³ Strategija razvoja Slovenije 2030: https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf.

⁴ https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/strateski-in-programski-dokumenti/strategija_ZP.pdf

⁵ <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/kljucni-poudarki-programa-spodbujanja-investicij-in-internationalizacije-slovenskega-gospodarstva/>

⁵ Osnutek dokumenta: <https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Slovenska-strategija-trajnostne-pametne-specializacije-S5-marec2022.pdf>.

Nacionalni program spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025 (NpUI) ⁶ poudarja pomen krepitve mednarodnega sodelovanja na področju raziskav, razvoja in inovacij ter izobraževanja. Predvideva izmenjavo dobrih praks in skupnih projektov na področju umetne inteligence, posebej z državami EU, s podobno mislečimi državami v okviru mednarodnih pobud in partnerstev, kot je Globalno partnerstvo za umetno inteligenco (AI-GPAI), kjer je Slovenija vključena kot ustanovna članica, ter v okviru mednarodnih organizacij, kot so Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), Svet Evrope, Severnoatlantsko zaveznitvo (NATO), Organizacija združenih narodov (OZN) in njihove specializirane agencije, predvsem UNESCO in Svetovna zdravstvena organizacija (WHO).

2. Internacionalizacija kot vzvod nadaljnjega razvoja slovenskega visokega šolstva in znanosti

Strateški dokumenti s področja visokega šolstva in znanosti, sprejeti v samostojni Sloveniji, so vsi brez izjeme prepoznavali pomen mednarodnega sodelovanja in med prednostne usmeritve vključevali tudi cilje s področja internacionalizacije. Internacionalizacija je bila namreč prepoznana kot orodje za spodbujanje kakovosti in razvoja slovenskega visokega šolstva in znanosti.

Kljub doseženemu napredku do leta 2020 **Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva do 2030**⁷ (ReNPVŠ30) navaja, da potrebujemo novo strategijo internacionalizacije slovenskega visokega šolstva. Potreba temelji tako na strateškem pomenu internacionalizacije za nadaljnji razvoj slovenskega visokega šolstva in neuresničenih zavezah iz preteklega desetletja kot tudi na aktualnih mednarodnih trendih na področju visokega šolstva in znanosti.

Nadaljnja internacionalizacija slovenske znanosti in raziskav je vsebinsko opredeljena že v krovni področni strategiji – **Resoluciji o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030** ⁸ (ReZrIS30). Tesno se povezuje tudi z internacionalizacijo slovenskega visokega šolstva, saj visoko šolstvo pomembno prispeva k sistematičnemu razvijanju novih kompetenc, potrebnih za znanstvenoraziskovalno delo, ter hkrati pomeni prenos tega znanja v družbo.

ReZrIS30 sicer ne predvideva priprave posebne strategije internacionalizacije znanosti, a poudarja ukrepe za doseganje jasnih horizontalnih in specifičnih ciljev za zagotavljanje mednarodne odprtosti in sodelovanja znanstvenoraziskovalnih institucij v mednarodnem prostoru. Iz nje tudi izhaja, da ima Slovenija do leta 2030 cilj postati uspešna, na znanju in inovacijah temelječa družba, se uvrstiti v skupino držav »vodilnih inovatorok« oziroma se uvrstiti med deset najuspešnejših držav članic EU glede na evropski inovacijski indeks.

V ReNPVŠ30 razumemo internacionalizacijo visokega šolstva kot **proces vključevanja mednarodne, medkulturne in globalne razsežnosti v namen, naloge ali izvajanje visokošolskega izobraževanja**.⁹ Internacionalizacijo na področju znanosti najprej razumemo z vidika uresničevanja ciljev na področju

⁶ https://www.ds-rs.si/sites/default/files/dokumenti/npai_si_2021-03-10_cistopis_zdsma.pdf

⁷ ReNPVŠ30: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO139>.

⁸ ReZrIS30: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO133>.

⁹ ReNPVŠ30: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO139>.

odlične znanosti, saj mora biti vsaka znanost, ki želi biti odlična, hkrati tudi mednarodno vpeta z zagotovljenimi ustreznimi razmerami za delo za raziskovalke in raziskovalce.

Ta strategija je nadaljnji korak k dozorevanju razumevanja internacionalizacije, ki presega samo nekatere razsežnosti mednarodnega sodelovanja, ki so prevladovali v preteklosti (kot so preproste oblike projektne sodelovanja ali mednarodne izmenjave in podobno), in temelji na vse bolj zapletenih in strateških oblikah povezovanja visokošolskih institucij in raziskovalnih organizacij (kot so zaveznitva visokošolskih institucij, na primer »Evropske univerze« in partnerstva na področju znanosti) in na poenotenju standardov njihovega delovanja. Že strategija internacionalizacije visokega šolstva do leta 2020 je imela namen spodbuditi slovenske visokošolske zavode, da internacionalizacijo iz obstranske in dodatne dejavnosti razvijejo v dejavnost, ki bo postala osrednjega pomena za njihov institucionalni razvoj in bo prežemala vse vidike delovanja zavodov. Ta vidik in številni drugi, na katere opozarja tudi študija Internacionalizacija izobraževanja iz leta 2018,¹⁰ so še vedno aktualni, zato jih obravnava tudi ta strategija.

3. EU in globalne strateške usmeritve

Slovenija je tako na področju visokega šolstva kot znanosti aktivno vpeta v EU in globalno okolje, vendar je mogoče tudi na tej podlagi oblikovati rešitve za nadaljnjo krepitev povezav. Predvsem pri vključevanju v okolje EU je treba upoštevati tudi razliko v pristojnostih EU na področjih visokega šolstva in znanosti. Medtem ko je na področju znanosti pristojnost deljena med EU in države članice, je področje izobraževanja v pristojnosti držav članic in celotno sodelovanje temelji na načelu subsidiarnosti, kar pomeni, da EU spodbuja sodelovanje med državami članicami samo po potrebi, tudi s podpiranjem in dopolnjevanjem njihovih dejavnosti.

Aktualne usmeritve na področju visokega šolstva

V EU in širšem mednarodnem okolju je na področju visokega šolstva vse bolj izrazit **trend povečanega sodelovanja in skupnih dogovorov na ravni držav ter mednarodnih organizacij in tudi trend intenzivnega in celovitega povezovanja visokošolskih ustanov.** Zaradi vse večje vpetosti slovenskega prostora v EU in širše mednarodno okolje je pri pripravi nacionalnih strategij neizogibno upoštevati tudi usmeritve EU ter mednarodne strateške in politične usmeritve. Na razvoj slovenskega visokega šolstva vplivajo zlasti sprejeti dokumenti institucij EU in usmeritve, ki nastajajo v okviru bolonjskega procesa. Hkrati nanj vplivajo tudi mednarodne organizacije, ki se vsebinsko povezujejo in dopolnjujejo z načrti EU ter sodelujejo pri pridobivanju in analiziranju podatkov (zlasti OECD, UNESCO, Svet Evrope, pa tudi OZN in drugi).

Slovenija kot članica **bolonjskega procesa**, skupaj s trenutno 49 drugimi evropskimi državami, že tretje desetletje gradi skupni **Evropski visokošolski prostor (EHEA)**. V prostovoljnem medvladnem procesu na podlagi skupnih vrednot in zavez sledi smernicam za uresničitev ciljev bolonjskega procesa.

¹⁰ https://www.cmepius.si/wp-content/uploads/2020/06/Zbornik_Internationalizacija-izobrazevanja-web.pdf

V zadnjem komunikeju,¹¹ sprejetem na ministrski konferenci novembra 2020 v Rimu, so se države zavezale k viziji, da bodo študentkam in študentom, zaposlenim ter diplomantkam in diplomantom omogočale prosto gibanje zaradi študija, poučevanja in raziskovanja ter pri tem v celoti spoštovale temeljne vrednote visokega šolstva, demokracije in vladavine prava in stremele k izpolnjevanju ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov (SDGs). Do leta 2030 naj bi zgradile Evropski visokošolski prostor, ki bo vključujoč, inovativen in povezan.

ReNPVŠ30 sledi tem zavezam. V Rimskem komunikeju so se države članice zavezale tudi h krepitvi sodelovanja z Evropskim raziskovalnim prostorom (ERA), na podlagi česar je bil v času slovenskega predsedovanja Svetu EU in bolonjskemu procesu leta 2021 dan predlog za povečanje sinergij ter okrepljeno sodelovanje med Evropskim visokošolskim prostorom (EHEA), visokošolsko razsežnostjo Evropskega izobraževalnega prostora (EEA) in Evropskega raziskovalnega prostora (ERA).

Strateška podlaga za udejanjanje EEA je **Strateški okvir za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora in širše (2021–2030)**,¹² ki so ga ministri držav članic EU sprejeli leta 2021. Besedilo določa pet strateških prednostnih nalog za uresničevanje EEA s ciljem, da evropsko sodelovanje dodatno izboljša kakovost, vključujočo naravo ter digitalno in zeleno razsežnost sistemov izobraževanja in usposabljanja v EU. Ena od petih strateških prednostnih nalog je tudi krepitev evropskega terciarnega izobraževanja, katerega cilj je v naslednjem desetletju poiskati nove oblike tesnejšega sodelovanja, in sicer z oblikovanjem nadnacionalnih zavezništev, združevanjem znanja in virov, ustvarjanjem dodatnih priložnosti za mobilnost in sodelovanje študentk in študentov in osebja ter tudi s spodbujanjem raziskav in inovacij.

Večji korak za izvajanje navedene strateške prednostne naloge pa je bil narejen z objavo svežnja pobud Evropske komisije za prihodnost evropskega visokega šolstva, ki med drugim vključuje tudi Sporočilo o Evropski strategiji za univerze.¹³ Svet EU se je na pobudo Evropske komisije odzval s **Priporočilom Sveta z dne 5. aprila 2022 o vzpostavljanju povezav za učinkovito evropsko sodelovanje na področju visokošolskega izobraževanja**¹⁴ in s **Sklepi Sveta o evropski strategiji za krepitev vloge visokošolskih institucij za prihodnost Evrope**.¹⁵

Navedena priporočila pozivajo k nadaljnjemu razvoju institucionaliziranih instrumentov sodelovanja, skupnih študijskih programov in oznake skupne evropske diplome, priporočajo uvedbo inovativnih oblik transnacionalne dejavnosti in vključitev mobilnosti v skupne programe ter spodbujajo finančno podporo držav članic za poglobitev transnacionalnega sodelovanja v visokošolskem izobraževanju.

¹¹ Rimski komunike: <https://www.gov.si/novice/2020-12-11-bfug-rimski-komunike/>.

¹² [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32021G0226\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32021G0226(01))

¹³ <https://education.ec.europa.eu/sl/document/commission-communication-on-a-european-strategy-foruniversities>

¹⁴ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32022H0413\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32022H0413(01))

¹⁵ [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2022.167.01.0009.01.SLV&toc=OJ%3AC%3A2022%3A167%3ATOC)

content/SL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2022.167.01.0009.01.SLV&toc=OJ%3AC%3A2022%3A167%3ATOC

V sklepih je Svet EU pozval Evropsko komisijo in države članice h krepitvi evropske razsežnosti na področju visokošolskega izobraževanja, raziskav in inovacij ter sinergij med njimi, k podpori zavezništev visokošolskih institucij, kot so »evropske univerze«, spodbujanju vseh vrst mobilnosti, širitvi pobude za evropsko študentsko izkaznico in k nadaljnjemu izvajanju avtomatičnega vzajemnega priznavanja akademskih kvalifikacij in študijskih obdobjev v tujini.

Podporo mednarodnemu sodelovanju na področju visokega šolstva nudi program **Erasmus+**¹⁶, ki podpira izobraževanje, usposabljanje, mlade in šport v Evropi. Program za obdobje 2021–2027 namenja velik poudarek socialnemu vključevanju, zelenemu in digitalnemu prehodu ter spodbujanju aktivne udeležbe mladih v demokratičnem življenju.

Navedeni dvojni – zeleni in digitalni – prehod, ki spada med ključne prednostne naloge EU, močno zaznamuje tudi druge politične pobude in ukrepe EU na področju izobraževanja na vseh ravneh ter s tem vpliva tudi na transnacionalno in mednarodno sodelovanje. S tega vidika sta za področje visokega šolstva pomembna zlasti prenovljeni **akcijski načrt za digitalno izobraževanje**,¹⁷ ki je bil sprejet leta 2021 in ponuja vizijo za visokokakovostno, vključujoče in dostopno evropsko digitalno izobraževanje, ter **Priporočilo Sveta z dne 16. junija 2022 o učenju za zeleni prehod in trajnostni razvoj**,¹⁸ ki želi podpreti države članice, šole, visokošolske institucije, nevladne organizacije in vse ponudnike izobraževanja, da bi učecim se zagotovili znanje in spretnosti na področju trajnostnosti, podnebnih sprememb in okolja. Potrebe, ki jih narekuje dvojni prehod, prav tako močno zaznamujejo leta 2020 prenovljeni **Evropski program znanj in spretnosti**,¹⁹ usmerjen v povečanje zaposljivosti državljanov ter zagotavljanje znanj in spretnosti za delovna mesta.

Dokumenti UNESCO ugotavljajo, da je globalizacija ustvarila ustrezne razmere za široko internacionalizacijo visokega šolstva.²⁰ Z mednarodnim sodelovanjem visokošolske institucije in sistemi postanejo učinkovitejši pri zagotavljanju pravice do kakovostnega izobraževanja ter prispevajo k trajnostnim družbam. Tako mednarodno sodelovanje mora preseči projektni način sodelovanja in visokošolske institucije morajo v svoje programe in organizacijske enote vključiti mednarodno sodelovanje kot prečno razsežnost.²¹ Močan poudarek je na tem, da je **izobraževanje skupna dobrina**. To zavedanje mora biti temelj za krepitev mednarodnega sodelovanja na področju izobraževanja in javnega financiranja izobraževanja, tako domačega kot mednarodnega.²²

Tudi na evropski ravni je jasen trend vedno intenzivnejšega prepletanja politik znotraj trikotnika znanja, tako se visoko šolstvo vedno bolj odločno umešča v ERA,

¹⁶ <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sl>

¹⁷ <https://education.ec.europa.eu/sl/focus-topics/digital-education/action-plan>

¹⁸ <https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2022/06/16/council-adopts-recommendation-to-stimulate-learning-for-the-green-transition/>

¹⁹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=sl>

²⁰ Poročilo neodvisne ekspertne skupine za univerze in Agendo 2030:

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380519>

²¹ Kažipot onkraj meja – novi načini za prenovno visokošolskega sistema:

<https://cdn.eventscase.com/www.whec2022.org/uploads/users/699058/uploads/69c2df623079c3845e236c56ba2d7a8aa21b3d75489e28c7910226f24f7989aec7aae05a23f31fae4587aeb4be088f99dccc.6282b2a95281d.pdf>

²² Poročilo o prihodnosti izobraževanja: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707.locale=en>

ki stremi k oblikovanju enotnega trga EU za raziskave in inovacije ter prinaša pomembne ukrepe, ki spodbujajo internacionalizacijo visokega šolstva. V okviru akcijskega načrta za uresničevanje prednostnih nalog ERA v obdobju 2022–2024 (Akcijski načrt ERA) je bil oblikovan in sprejet tudi samostojni ukrep za krepitev visokega šolstva. Krepitev sinergij med ERA in visokošolsko razsežnostjo EEA podpira tudi okvirni program EU za raziskave in inovacije **Obzorje Evropa**.²³

Tudi nova javno-politična agenda EU na področju inovacij²⁴ poleg raziskav prepoznava pomembno vlogo visokega šolstva za izboljšanje inovacijske zmogljivosti, zlasti na področju talentov.

Aktualne usmeritve na področju znanosti

ERA, ki je bil vzpostavljen leta 2000, naj bi prispeval h krepitvi raziskav in inovacij v EU s spodbujanjem prostega kroženja raziskovalcev in raziskovalcev in znanja ter z usklajevanjem nacionalnih politik in programov na področju raziskav. Zagotavlja tesne povezave med nacionalnimi raziskovalnimi in znanstvenimi sistemi ter zelo učinkovito transnacionalno sodelovanje. Med ključnimi sestavnimi deli ERA, ki izrazito omogočajo povezovanje, je tudi raziskovalna infrastruktura, ki je zaradi svojega pomena obravnavana v posebnem telesu EU, imenovanem Evropski strateški forum za raziskovalne infrastrukture (ESFRI).²⁵

Novembra 2021 je Svet EU sprejel **Sklepe o prenovljeni strukturi upravljanja ERA**²⁶ in **Pakt za raziskave in inovacije v Evropi**²⁷ (v nadaljnjem besedilu: Pakt), s čimer se je zaključila temeljita reforma ERA. Pakt opredeljuje deset vrednot in načel za raziskave in inovacije v EU, šestnajst prednostnih področij za skupno ukrepanje ter usmerja k naložbam in reformam v ukrepe, s katerimi se obravnavajo prednostna področja ERA.

Akcijski načrt ERA, kot aneks k sklepom o prenovljeni strukturi upravljanja ERA, poleg tega določa dvajset konkretnih ukrepov ERA za obdobje 2022–2024, s katerimi bomo prispevali k prednostnim področjem, opredeljenim v Paktu. Novo nastajajoča področja za doseganje ciljev ERA bodo opredeljena v letu 2023 in zbrana v akcijskem načrtu ERA za obdobje 2025–2027.

Slovenija se ciljno priključuje ukrepom ERA, ki izhajajo iz aktualnega Akcijskega načrta ERA, saj so povezani s prednostnimi nalogami na nacionalni ravni. Med drugim bo aktivno sodelovala pri izvajanju ukrepa **Spodbujanje mednarodnega sodelovanja**, pri čemer bo usklajeno z Evropsko komisijo in državami članicami, s partnerji iz tretjih držav in regij v obojestransko korist izvajala skupne dejavnosti na področju raziskav in inovacij. Sodelovala bo v pilotni pobudi »Team Europe«²⁸ in pri razvoju načrta evropske znanstvene diplomacije.

²³ <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/obzorje-evropa/>

²⁴ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/support-policy-making/shaping-eu-research-and-innovation-policy/new-european-innovation-agenda_en

²⁵ Dostopno na: www.esfri.eu.

²⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13567-2020-INIT/en/pdf>

²⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13701-2021-INIT/sl/pdf>

²⁸ Pristop »Team Europe« predstavlja zagon vseh razpoložljivih zmogljivosti na ravni EU in držav članic za doseganje zastavljenih ciljev tako v okviru mednarodnega sodelovanja kot v evropskem in nacionalnem okolju (glej <https://europa.eu/capacity4dev/wbt-team-europe>).

Nova globalna načela EU glede raziskav in inovacij

Izvedbeno orodje ERA in tudi najmočnejša oblika mednarodnega sodelovanja na področju raziskav in inovacij je sodelovanje v okvirnih programih EU za raziskave in inovacije (Obzorje Evropa in predhodni). Slovenija v okvirnih programih EU za raziskave uradno sodeluje od leta 1999 (od petega okvirnega programa) in je od takrat dobro napredovala tako pri številu projektov, v katerih sodelujejo slovenske raziskovalke in raziskovalci, kot tudi pri številu udeleženk in udeležencev v teh projektih ter pri višini pridobljenih finančnih sredstev. Okvirni programi EU za raziskave in inovacije poleg sodelovanja med državami članicami EU spodbujajo tudi mednarodno sodelovanje med EU in tako imenovanimi tretjimi državami na različne načine, med drugim z izpostavljenimi temami in razpisi, ki spodbujajo mednarodno sodelovanje z udeleženci iz nepridruženih tretjih držav ali z vključevanjem ciljno usmerjenih ukrepov s ključnimi partnerji, ki niso države članice EU (razvoj pobude »Africa Initiative«).

Poleg sodelovanja v okvirnih programih je Slovenija aktivna tudi v drugih evropskih programih s področja znanosti, raziskav, tehnologije in inovacij. Tako sodeluje v evropskem programu za sodelovanje na področju znanosti in tehnologije – COST, pri Organizaciji za gospodarsko sodelovanje in razvoj - OECD, Evropski organizaciji za jedrske raziskave – CERN, Evropski vesoljski agenciji – ESA in tudi v enem najuspešnejših in največjih mednarodnih programov za raziskave in inovacije – EUREKA.

V letu 2021 sta Evropska komisija (sporočilo Evropske komisije)²⁹ in Svet EU (Sklepi Sveta)³⁰ sprejela novo obliko sodelovanja na svetovni ravni pri raziskavah in inovacijah, ki pomeni prenovljeno strategijo mednarodnega sodelovanja na ravni EU. Nova strategija gradi na dveh vodilnih usmeritvah, in sicer na krepitvi za sodelovanje (samodejno) odprtega raziskovalnega in inovacijskega okolja, **utemeljenega na skupnih načelih in vrednotah, ter na zagotavljanju recipročnosti in enakih konkurenčnih pogojev**. Nov globalni pristop so države članice potrdile tudi s sprejetjem že navedenega Pakta. Ta državam članicam nalaga, da v svojih raziskovalnih in inovacijskih sistemih uporabljajo skupni sklop vrednot in načel za raziskave in inovacije v EU. V skladu s tem bo tudi Slovenija te vrednote in načela v okviru te strategije smiselno uporabila pri oblikovanju in spodbujanju ukrepov znanstvenoraziskovalnega sistema ter jim sledila predvsem v svojih mednarodnih aktivnostih s ključnimi globalnimi partnerji na področju raziskav in inovacij.

Skupne vrednote, ki jim Slovenija sledi tudi pri svojem mednarodnem sodelovanju na področju raziskav in inovacij, so:

- prizadevanje za odličnost;
- uvajanje načel odprte znanosti;
- etika in integriteta raziskav in inovacij;
- svoboda znanstvenega raziskovanja;
- enakost spolov in enake možnosti za vse;
- prosti pretok (in krepitev kroženja znanja);

²⁹ https://ec.europa.eu/info/files/communication-global-approach-research-and-innovation_en

³⁰ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12301-2021-INIT/en/pdf>

- ustvarjanje vrednosti ter družbeni in gospodarski učinek.

Odlična znanost mora temeljiti na razmisleku o namenih uporabe znanstvenih rezultatov, načinu pridobivanja in širjenja podatkov in znanja ter o splošni vključitvi znanstvenoraziskovalne dejavnosti v širše družbeno okolje. Tako spoštovanje načel in vrednot je ključna podstat znanstvenoraziskovalnega delovanja. Slovenija bo kot aktivni partner ERA še naprej sooblikovala skupna evropska načela in vrednote ter prispevala k njihovem razumevanju in smiselni uporabi v širšem mednarodnem okolju. To bomo zagotavljali z aktivnim sodelovanjem v večstranskih dialogih med EU in ključnimi globalnimi partnerji na področju raziskav in inovacij.

Pri udeležanju navedenih vrednot in izvajanju drugih aktivnosti, opredeljenih v tej strategiji, ReZrIS30 in RENPVŠ30, bomo sledili načelom odprtosti, na pravih temelječega multilateralizma, krepitvi pretoka in kroženja znanja ter načelu globalne izmenjave idej in rešitev.

II. GEOGRAFSKE IN PREČNE PREDNOSTNE NALOGE INTERNACIONALIZACIJE

ReZrIS2030 poudarja, da je pri razvoju znanstvenoraziskovalne in inovacijske dejavnosti treba posebno pozornost nameniti tudi vpetosti slovenskega znanstvenoraziskovalnega prostora v ERA in širši mednarodni prostor. Izhajajoč iz navedene prednostne usmeritve se tudi ta strategija osredotoča na ključno vlogo ERA pri krepitvi mednarodne vpetosti in nadaljnje internacionalizacije slovenskih raziskovalnih organizacij.

Poleg tega ReNPVŠ30 napoveduje oblikovanje nacionalne **strategije za internacionalizacijo visokega šolstva do leta 2030** in predvideva, da naj bi strategija določila pomen in oblike internacionalizacije ter delež mednarodnih študentk in študentov ter visokošolskih učiteljic in učiteljev, visokošolskih sodelavk in sodelavcev, raziskovalk in raziskovalcev ter strokovnih sodelavk in sodelavcev, vključenih v mednarodne aktivnosti. Strategija naj bi tudi določila prednostna območja oziroma regije za tako dohodno kot odhodno mobilnost, vendar ne izključevalno. Med prednostnimi območji dohodne mobilnosti ReNPVŠ30 opozarja predvsem na zahodni Balkan, pa tudi preostalo jugovzhodno Evropo in srednjeevropski prostor.

Visokošolski zavodi in raziskovalne organizacije bodo geografska prednostna območja določali avtonomno, v skladu s svojimi institucionalnimi strategijami. Pri tem bodo upoštevali tudi ustrezne strateške dokumente z drugih področij, na primer Strategijo zunanje politike Republike Slovenije, Program spodbujanja investicij in internacionalizacije slovenskega gospodarstva.³¹ S tem bodo prispevali k večjim sinergijam na vseh strateških področjih.

Pri opredeljevanju geografskih prednostnih območij, ki primarno odražajo načrtovane instrumente in pobude na področju internacionalizacije visokega šolstva

³¹ <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/kljucni-poudarki-programa-spodbujanja-investicij-in-internationalizacije-slovenskega-gospodarstva/>

in znanosti, smo sledili tako krovnim strateškim usmeritvam na področju visokega šolstva (ReNPVŠ30) in znanosti (ReZrIS30) kot načelu koncentričnih krogov slovenske zunanje politike, ki opredeljuje prednostna območja zunanje politike Republike Slovenije. Tako smo **prednostne naloge in načrtovane instrumente ter pobude oblikovali na treh ravneh, in sicer sodelovanje v EU, sodelovanje z globalnimi partnerji in nove mednarodne povezave.**

1. Načrtovana orodja internacionalizacije in geografska prednostna območja

Osredotočenost delovanja v EU in krepitev vloge v ERA dodatno utrjujejo tudi podatki glede dvostranskega in večstranskega sodelovanja slovenskih raziskovalnih organizacij, visokošolskih zavodov in drugih udeležencev v preteklem okvirnem programu raziskav in inovacij Obzorje 2020 ter aktualnem programu Obzorje Evropa. Nemčija, Španija in Italija so bile namreč v letu 2022 države, s katerimi so bili slovenski prijavitelji najpogosteje uspešni na prijavih v okviru programa Obzorje Evropa (v programu Obzorje 2020 je seznam držav isti, vendar v vrstnem redu Italija, Španija, Nemčija). Za slovensko visoko šolstvo so izjemnega pomena tudi sklenjeni protokoli o sodelovanju na področju izobraževanja z nekaterimi državami Zahodnega Balkana (Bosna in Hercegovina, Črna gora, Kosovo, Srbija in Severna Makedonija), ki med drugim določajo enake pogoje študija glede plačila stroškov študija (šolnine) in omogočajo študij študentkam in študentom iz navedenih držav pod enakimi pogoji, kot veljajo za državljane EU. Delež študentk in študentov iz navedenih držav je tudi največji delež mednarodnih študentk in študentov v Sloveniji, torej so pomemben morebitni vezni člen za odpiranje in nadaljnji razvoj znanstvenega področja.

Na podlagi navedenih podatkov smo opredelili tudi potrebo po povečanju raznovrstnosti dvostranskega in večstranskega sodelovanja na področju visokega šolstva in znanosti, ki bi okrepilo in nadgradilo nekaj že vzpostavljenih sodelovanj, oživilo nekaj opuščenih sodelovanj ter na novo vzpostavilo sodelovanje z drugimi evropskimi partnerji in partnerji EU (na primer skandinavske in baltske države, sodelovanje z Združenim kraljestvom (ZK) po obojestranski ureditvi odprtih vprašanj med EU in ZK, izhajajočih iz izstopa ZK iz EU).

1.1 Sodelovanje v EU in Evropi, Evropski visokošolski prostor (EHEA), Evropski raziskovalni prostor (ERA)

V času po včlanitvi Slovenije v EU in po vzpostavitvi polnopravnega sodelovanja v okvirnih programih za raziskave in inovacije ter v programu mobilnosti Erasmus+ (v preteklosti različno poimenovan) so se opustila nekatera dvostranska sodelovanja z državami članicami, saj smo usmerili prizadevanja v vzpostavitev ustreznih razmer in krepitev sodelovanja v skupnih programih EU ter se na področju dvostranskih odnosov usmerili v krepitev sodelovanja z državami Zahodnega Balkana, evropskimi državami, ki niso članice EU (na primer bolonjski proces), ter drugimi strateškimi partnerji po svetu.

- *Dvignili in okrepili bomo raven dvostranskega sodelovanja s ključnimi evropskimi partnerji (sosednje države – Avstrija, Italija, Hrvaška in Madžarska, države Zahodnega Balkana, Nemčija, Francija) ter povečali*

- sredstva za dvostransko mednarodno sodelovanje za financiranje raziskovalnih projektov po načelu vodilne agencije.*
- *Prizadevali si bomo oživiti dvostranska sodelovanja v Evropi (skandinavske države, Združeno kraljestvo, Švica), raziskali možnosti za sodelovanje in na novo vzpostavili sodelovanje z državami članicami EU (države Beneluks, baltske države).*
 - *Intenzivneje se bomo vključevali dvostransko in večstransko sodelovanje med EU in skupnimi globalnimi partnerji ter sodelovali pri njih.*
 - *Zagotovili bomo ustrezne razmere za krepitev sodelovanja v okviru makroregionalnih strategij EU.*

Ob bližajočem se mejniku 20-letnice članstva v EU, dobrem vključevanju slovenskih visokošolskih zavodov in raziskovalnih organizacij in drugih udeležencev v skupne programe EU ter v nekaterih novih zunanjepolitičnih okoliščinah (na primer izstop Združenega kraljestva iz EU, zastoji pri vključevanju ZK in Švice v okvirne programe za raziskave in inovacije) je treba na novo vzpostaviti oziroma **oživiti nekatera dvostranska sodelovanja v Evropi** in na tako izkoristiti nove možnosti, podpreti nova vsebinska področja sodelovanja ter omogočiti raziskovalni in visokošolski skupnosti nove vzvode povezovanja, ki so izhodišče za skupno delovanje v skupnih programih EU. Poleg povezovanja znanstvene in visokošolske skupnosti je z nekaterimi sosednjimi državami (na primer Avstrijo) smiselno in potrebno tudi povezovanje in sodelovanje na javno-politični ravni med resorji, odgovornimi za nacionalne sisteme visokega šolstva in znanosti, saj tovrstni stiki omogočajo izmenjavo znanja in prenos dobrih praks tudi na področjih sistemskih ukrepov, ki omogočajo nadaljnjo internacionalizacijo. Primeren okvir krepitev tovrstnega sodelovanja so tudi že delujoče oblike, kot je koordinacijski odbor ministrov med Republiko Slovenijo in Italijansko republiko, ki omogoča redno srečevanje in izmenjavo informacij na posameznih vsebinskih področjih. Na področju dvostranskega znanstvenega sodelovanja³² je to večinoma temeljilo na ukrepih za krepitev mobilnosti oziroma na izmenjavi osebja.³³ Vse pomembnejši del dvostranskega znanstvenega sodelovanja postaja tudi **mehanizem vodilne agencije (angl. lead agency principle)**, ki poleg financiranja raziskovalno intenzivnih projektov krepiti tudi medsebojno zaupanje v evalvacijske sisteme sodelujočih financerskih institucij (praviloma agencij ali svetov). Na tej podlagi bomo sodelovanje, ki temelji na krepitvi mobilnosti, **nadgradili z mehanizmom podpore izvajanja skupnih dvostranskih raziskovalno intenzivnih projektov**, ki se bodo, kjer je to mogoče, izvajali v skladu z mehanizmom vodilne agencije. V skladu z navedeno prednostno nalogo bomo v obdobju izvajanja te strategije postopoma povečevali finančna sredstva za dvostransko sodelovanje, vzpostavili ustrezne podlage (tam, kjer bodo potrebne) in si prizadevali za sklenitev dvostranskih dogovorov, ki bodo omogočili izvedbo manjših raziskovalno intenzivnih projektov na podlagi posodobljenih dvostranskih dogovorov. Tako bomo vzpostavili **povezovalni instrument, ki bo vmesna faza med mobilnostjo, namenjeno vzpostavljanju prvih povezav, in skupnimi raziskovalnimi projekti na podlagi okvirnih programov kot najvišji ravni dvo- in večstranskega sodelovanja**.

³² Dvostransko znanstveno sodelovanje je namenjeno vsem raziskovalkam in raziskovalcem, tako tistim, ki so zaposleni na raziskovalnih zavodih, kot tistim, ki primarno delo opravljajo v visokošolskih zavodih.

³³ Izjema v Evropi je le dvostransko sodelovanje s CEA (Agencija za atomsko energijo) v Franciji, kjer sodelovanje poteka preko mehanizma podpore skupnim raziskovalnim projektom.

Poleg ustaljenega in uveljavljenega sodelovanja z globalnimi partnerji na nacionalni ravni moramo **intenzivneje izkoriščati tudi priložnosti za krepitev sodelovanja v okviru dvostranskega in večstranskega sodelovanja, ki poteka na ravni EU**. To je smiselno predvsem na vsebinskih področjih in z državami, kjer je dosedanje sodelovanje šibko ali ga ni (na primer sodelovanje med EU in Afriško unijo), oziroma na področjih, kjer je mogoče s skupnim sodelovanjem z EU lažje upoštevati in zavarovati tako nacionalne kot skupne interese (na primer skupni začetek sodelovanja z Ljudsko republiko Kitajsko).

Za posebno področje mednarodnega sodelovanja v znanosti in visokem šolstvu so se v preteklem obdobju izkazale makroregionalne strategije in teritorialne pobude.³⁴ V preteklem obdobju je Slovenija aktivno sodelovala v številnih makroregionalnih projektih, katerih namen je bilo oblikovanje novih javno-političnih in strateških usmeritev za nadaljnji razvoj (Strategic Research and Innovation Agenda – SRIA). Smiselno je krepiti in zagotoviti ustrezne razmere za delovanje in sodelovanje na ravni raziskovalnih organizacij, visokošolskih zavodov in drugih udeležencev v makroregionalnih strategijah, saj so pomembna priložnost za čezmejno in regionalno sodelovanje, ki je vir neizkoriščenih priložnosti in možnosti.

1.2 Sodelovanje z globalnimi partnerji

Vodilo pri ohranjanju, nadgradnji in vzpostavljanju novih globalnih povezav na področju znanosti in visokega šolstva je zagotovo ugotovitev Evropske komisije iz leta 2018 o internacionalizaciji v Sloveniji³⁵ (v nadaljnjem besedilu: PSF 2018), da smo Slovenci sposobni sodelovanja z velikimi evropskimi državami in sosednjimi državami, a je onkraj teh okvirov (z nekaterimi izjemami) sodelovanje šibko.

Na ravni države je Sloveniji sicer uspelo stkati, ohranjati in nadgraditi številna partnerstva z nekaterimi ključnimi in vodilnimi (na področju visokega šolstva in znanosti) državami na svetu.

- *Okrepili bomo dosedanje dvostransko sodelovanje z globalnimi partnerji ter nadgradili dvostransko sodelovanje z državami, kjer je možnost poglobitve sodelovanja (na primer Japonska, Združene države Amerike, Brazilija, Turčija, Izrael, Indija).*

V veljavi so dvostranski znanstveni sporazumi z globalnimi partnerji (na primer Japonsko, Turčijo, Brazilijo, Izraelom, Indijo, Združenimi državami Amerike in Ljudsko republiko Kitajsko), ki so zagotovo ogrodje mednarodnega znanstvenega sodelovanja ter hkrati področno/geografsko pokrivajo skoraj vse celine. V stalnem dialogu z globalnimi partnerji si bomo prizadevali okrepiti mrežo strateškega dvostranskega in večstranskega sodelovanja z uspešnimi svetovnimi gospodarstvi z visokimi vložki v znanost, inovacije in visoko šolstvo ter z državami z velikimi znanstvenimi, inovacijskimi in visokošolskimi zmogljivostmi. Pri tem si bomo

³⁴ Slovenija je med redkimi državami članicami EU, ki sodeluje pri treh makroregionalnih strategijah (od štirih), in sicer pri strategiji EU za Podonavje, strategiji EU za jadransko-jonsko regijo in strategiji EU za alpsko regijo.

³⁵ Specific Support to Slovenia: Final Report - Internationalisation of the science base and science-business cooperation, dostopno na: <https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/statistics/policy-supportfacility/specific-support-slovenia>.

prizadevali, da se sodelovanje vzpostavlja, odvija in izvaja na ravni nacionalne oziroma zvezne ravni.³⁶

Primer dobre prakse okrepljenega dvostranskega sodelovanja, vzpostavljenega od spodaj navzgor (teme skupnega razpisa so določili predstavniki visokošolskih zavodov in raziskovalnih organizacij na skupnem dnevu znanosti), predstavlja dosedanje sodelovanje z Izraelom. Tak način in to prakso nameravamo uporabiti tudi pri sodelovanju z drugimi ključnimi globalnimi partnerji. Podobno velja tudi za sodelovanje z Indijo, kjer se nakazuje možnost vzpostavitve prvega mednarodnega dvostranskega sodelovanja na področju znanosti, ki bi temeljilo na pristopu vodilne agencije.

Dvostransko sodelovanje z Združenimi državami Amerike (ZDA) in Japonsko je ključno za krepitev znanstvenih in visokošolskih mednarodnih zmogljivosti v Sloveniji, saj sta navedeni državi visokošolski, znanstveni in gospodarski velesili. Aktualne možnosti sodelovanja z ZDA po pričakovanjih ustvarjajo izjemno visoko raven zanimanja visokošolske in raziskovalne skupnosti v Sloveniji poleg aktivnosti, ki se izvajajo na podlagi dvostranskega sporazuma. ZDA slovenskim udeležencem omogočajo sodelovanje v številnih zveznih programih, med katerimi je treba poudariti predvsem program štipendij Fulbright. Zato si bomo prizadevali spodbuditi **uvvedbo okrepljenih in dodatnih instrumentov dvostranskega sodelovanja**.³⁷ Pri tem se bomo povezovali tudi z nekaterimi v Sloveniji delujočimi nevladnimi organizacijami, kot sta Društvo v tujini izobraženih Slovencev (VTIS) in Ameriško-slovenska izobraževalna fundacija (ASEF). Po drugi strani je sodelovanje z Japonsko na visoki ravni, saj že vključuje različne instrumente, ki so na voljo slovenski visokošolski in raziskovalni skupnosti, zato bomo **skupaj proučili možnosti vzpostavitve dvostranskega sodelovanja, temelječega na raziskovalno intenzivnih projektih**. Na področju visokega šolstva bomo proučili možnosti vzpostavitve dopolnilnega mehanizma štipendijam MEXT³⁸ in sodelovanja z Japonskim združenjem za spodbujanje znanosti (JSPS).

1.3 Nove mednarodne povezave

Med temeljnimi pogoji za uspešno izvajanje strategije internacionalizacije na področju visokega šolstva in znanosti je opredelitev **novih območij in področij sodelovanja ter vzpostavitve dvostranskih povezav na državni ravni**, ki lahko bodisi omogočijo nove vrste sodelovanja na ravni visokošolskih zavodov, raziskovalnih organizacij oziroma posameznih visokošolskih učiteljic in učiteljev in sodelavk in sodelavcev, raziskovalk in raziskovalcev bodisi formalizirajo in podpirajo že vzpostavljeno sodelovanje med raziskovalnimi in visokošolskimi skupnostmi.

- *Z vključevanjem v obstoječe dvo- in večstranske mehanizme in pobude na ravni EU bomo vzpostavili povezave z afriškimi državami.*

³⁶ Kot dober primer sodelovanja z velikimi državami lahko navedemo sodelovanje z Brazilijo, kjer se nakazuje možnost preusmeritve od težavnega usklajevanja sodelovanja na zvezni ravni k sodelovanju z izbranimi zveznimi državami.

³⁷ Republika Slovenija si prizadeva vzpostaviti dialog z ZDA glede vzpostavitve dejanskega dvostranskega sodelovanja, podprtega od obeh držav, saj se trenutno izvaja samo v obliki enostranskih razpisov, ki jih podpira Republika Slovenija. Razmislili bomo tudi o obuditvi prekinjenega sodelovanja med ARRS in National Science Foundation (NSF), ki je ena glavnih financerskih organizacij na področju znanosti v ZDA.

³⁸ Štipendije japonske vlade na področjih izobraževanja, kulture, športa, znanosti in tehnologije.

- *Izkoristili in okrepili bomo priložnosti in možnosti sodelovanja z državami južnega Sredozemlja s pobudami Unije za Sredozemlje ter z državami Bližnjega vzhoda.*
- *Vzpostavili bomo stike in proučili možnosti za vzpostavitev dvostranskega sodelovanja z novimi državami in območji (Kanada, Avstralija, države jugovzhodne Azije) ter potrebe po tovrstnem sodelovanju.*
- *Izkoristili bomo priložnosti in ponudili vsebine, ki jih za krepitev večstranskega sodelovanja ponujajo mednarodne platforme, povezane s področjem znanosti in visokega šolstva (ICPE, EMUNI, IRCAI).*

Med cilje za oblikovanje novih globalnih partnerstev zagotovo sodi sodelovanje z državami afriške celine. Dosedanje globalno sodelovanje na področju visokega šolstva in znanosti zaznamuje odsotnost sodelovanja z državami na afriški celini. To območje je treba podrobneje obravnavati, saj so možnosti razvoja mednarodnega sodelovanja na področju raziskav in visokega šolstva na obeh straneh velike, opredelili smo ga že na ravni EU (sodelovanje EU in Afriške unije v dialogu na visoki javno-politični ravni (HLPD) pri oblikovanju delovne različice inovacijske agende za Afriko) in nekatere druge države članice EU so ga že vzpostavile. Glede na relativno slabo zastopanost Republike Slovenije v Afriki (eno samo diplomatsko-konzularno predstavništvo), ki pomeni bistveno oviro pri vzpostavljanju dvostranskih povezav, je »**Pobuda za Afriko**« (**Africa Initiative**),³⁹ ki je bila sooblikovana v sodelovanju z Evropsko komisijo, dobro izhodišče za krepitev sodelovanja na ravni posameznih raziskovalnih organizacij. Krepitev sodelovanja na področju visokega šolstva je možna v okviru razpisov Erasmus+ za mobilnost osebja in študentk in študentov držav članic EU z drugimi regijami, pa tudi pobud in partnerstev, ki nastajajo v sklopu Evropskih univerz. Tako se bo strateški cilj vzpostavitve sodelovanja z afriškimi državami uresničeval na način od spodaj navzgor, sodelovanje pa bo v prvi fazi izvajanja temeljilo zlasti na podpornih mehanizmih/spodbudah za krepitev sodelovanja na ravni visokošolskih zavodov in raziskovalnih organizacij.

Glede na zavezanost Slovenije širšemu sodelovanju na področju Sredozemlja se moramo **intenzivneje vključevati v izvajanje obstoječih pobud, kot je Agenda za raziskave in inovacije Unije za Sredozemlje**⁴⁰ (UfM Research and Innovation agenda). Tovrstne mednarodne platforme moramo izkoristiti tudi za krepitev stikov z državami južnega Sredozemlja in vzpostavitev morebitnega sodelovanja. Te države so namreč vir človeškega kapitala, ki smo mu v preteklosti namenjali premalo pozornosti.

Okrepitev sodelovanja na področju raziskav in visokega šolstva je smiselno tudi z državami Bližnjega vzhoda, kjer je Republika Slovenija v preteklem obdobju že vzpostavila svoja diplomatsko-konzularna predstavništva (Abu Dhabi in Teheran), vendar se, z izjemno prvotnih vljudnostnih stikov, formalno sodelovanje med državami na tem območju še ni razvilo. **Sodelovanje bomo v prvi fazi vzpostavili na ravni izmenjav, izobraževanja in usposabljanja kadrov ter na področju inovacij, saj nekatere države Bližnjega vzhoda (predvsem države Sveta za**

³⁹ V delovnih programih Obzorje Evropa za leti 2021 in 2022 je bilo za krepitev sodelovanja z afriškimi državami na voljo 350 milijonov evrov. Poleg tega ima EU sklenjene dvostranske sporazume z 20 afriškimi državami. Maroko in Tunizija sta tudi kandidatki za pridruženo članstvo v programu Obzorje Evropa.

⁴⁰ <https://ufmsecretariat.org/new-research-and-innovation-agenda/>

sodelovanje v zalivu - GCC) vlagajo precejšnja sredstva v inovativne rešitve in izdelke. Pri tem je treba odpraviti tudi nekatere nacionalne administrativne ovire, ki so se v preteklosti izkazale za omejevalni dejavnik pri krepitvi dvostranskega sodelovanja (na primer na področju mednarodnih štipendij).

Med območji, kjer na področju znanosti in visokega šolstva na meddržavni ravni zagotovo obstajajo možnosti za razvoj sodelovanja, so še Kanada, Avstralija in države jugovzhodne Azije. Ta območja za namene te strategije pomenijo skrajni koncentrični krog sodelovanja in hkrati premik k vzpostavitvi (vsaj minimalnega) sodelovanja z vsemi ključnimi globalnimi partnerji. Pri tem bomo morali izkoristiti visokošolske in znanstvene povezave ter priložnosti, ki jih ponujajo organizacije, kot so Slovensko-avstralsko akademsko združenje, ali uveljavljeno sodelovanje na drugih vsebinskih področjih (na primer Sporazum o mobilnosti mladih s Kanado).

Na področju visokega šolstva in znanosti v Sloveniji deluje več organizacij oziroma institucij, za katere je značilen mednarodni predznak oziroma delujejo kot mednarodne organizacije, kar pomeni možnost za še uspešnejše in učinkovitejše povezovanje slovenske visokošolske in znanstvene skupnosti z globalnimi partnerji. Med take lahko uvrstimo **Mednarodni center za promocijo podjetij (ICPE)**,⁴¹ ki deluje kot mednarodna organizacija in je bil v preteklosti učinkovit most povezovanja z Indijo in nekaterimi državami v razvoju, **Evro-sredozemsko univerzo (EMUNI)**,⁴² ki je bila ustanovljena kot mreža univerz in deluje v okviru Unije za Sredozemlje, ter **Mednarodni raziskovalni center za umetno inteligenco (IRCAI)**,⁴³ ki deluje kot Unescov center II. kategorije in je bil ustanovljen na podlagi skupne pobude Inštituta »Jožef Stefan« in Vlade Republike Slovenije. Te in druge institucije so tudi priložnost za umestitev oziroma nadgradnjo mednarodnega sodelovanja s prednostnimi vsebinami na področju visokega šolstva in znanosti.

2. Nacionalno okolje, spodbudno za internacionalizacijo

Med prečne prednostne naloge strategije visokega šolstva in znanosti zagotovo sodijo pobude in usmeritve, ki so namenjene krepitvi javno-političnega sistema na obeh vsebinskih področjih. Prečne prednostne naloge so posredno in neposredno vezane na vprašanje mobilnosti (odhodne in dohodne), ki je ključna za doseganje ustrezne mednarodne vpetosti slovenskega visokošolskega in raziskovalnega sistema. **Pomembno vlogo pri tem ima zunanjepolitična podporna mreža, ki lahko deluje in mora delovati v prid interesom slovenskega visokega šolstva in znanosti ter je pomembno orodje za vzpostavitev in krepitev znanstvene diplomacije v Sloveniji.**

2.1 Posodobitev sistema visokošolskih in raziskovalnih štipendij za mednarodno mobilnost

Mednarodna mobilnost (dohodna in odhodna, kratkoročna in dolgoročna) v visokem šolstvu in znanosti je najbolj razširjeno in prepoznavno sredstvo internacionalizacije visokošolskih institucij ter s tem eden pomembnih pokazateljev njihove odprtosti,

⁴¹ <https://www.icpe.int/>

⁴² <https://emuni.si/>

⁴³ <https://ircai.org/>

mednarodne povezanosti in kakovosti. Mobilnost zajema vse pomembne sodelujoče na področju visokega šolstva in znanosti: študentke in študente, visokošolske učiteljice in učitelje, visokošolske sodelavke in sodelavce, raziskovalke in raziskovalce ter strokovne delavke in delavce. Dobro delujoči sistem mobilnosti vsem omogoči izkušnjo mobilnosti v drugo okolje. Mobilnost s kroženjem znanja prinaša veliko dodane vrednosti tako posameznikom kot visokošolskim zavodom in raziskovalnim organizacijam ter širši družbi. Zato morajo biti v kakovostno pripravo in izvedbo mobilnosti ter uporabo/prenos individualno pridobljenih izkušenj, znanja, praks ter novih povezav aktivno in stalno vključeni vsi navedeni sodelujoči. **Visokošolski zavodi in raziskovalne organizacije morajo bolje izkoristiti pridobljeno znanje in izkušnje posameznikov, ki se vrnejo z izmenjav.**

Mobilnost vseh sodelujočih (kratkoročna in dolgoročna) se lahko izvaja v različnih oblikah in kombinacijah: fizična, virtualna in hibridna oblika. Fizična oblika mobilnosti ostaja osnovna in najpomembnejša, virtualna in hibridna oblika mobilnosti, ki postajata čedalje pomembnejši, jo dopolnjujeta in nadgrajujeta, saj omogočata mednarodno izkušnjo vsem deležnikom. Država, visokošolski zavodi in raziskovane organizacije bodo prav zato spodbujali mobilnost zaposlenih, s podporo pri zagotavljanju digitalizacije in **s sistemsko ureditvijo, ki bo poleg fizične mobilnosti vključevala tudi virtualno mobilnost.**

Negotovati je treba tako dohodno kot odhodno mobilnost, posebna skrb pa je namenjena Slovencem v zamejstvu in po svetu. Velik potencial in človeški kapital predstavljajo številni **odlični slovenski strokovnjaki**, ki že dalj časa delujejo na tujih institucijah na pedagoškem in/ali raziskovalnem področju. Da bi jim omogočili povezovanje in deljenje znanja ter izkušenj na slovenskih visokošolskih in raziskovalnih zavodih, deluje shema vsakoletnih razpisov za sofinanciranje pedagoškega in/ali raziskovalnega gostovanja slovenskih strokovnjakov iz tujine ter program Aleša Debeljaka. Tovrstne sheme bomo zagotavljali tudi v prihodnje in jih po potrebi prilagajali in nadgrajevali.

Visokošolski zavodi in raziskovalne organizacije bodo nudili kakovostna, vrhunsko opremljena delovna mesta ter spodbudno, trajnostno naravnano delovno okolje tudi z namenom **privabiti in vključiti odlične tuje strokovnjake.**

Največjo dodano vrednost internacionalizacije posamezne visokošolske institucije in celotnega visokega šolstva zagotavlja **mobilnost visokošolskih učiteljic in učiteljev**, ki so nosilci in gonilna sila različnih vidikov internacionalizacije, zlasti procesov internacionalizacije doma, spodbujanja mobilnosti študentk in študentov, vključevanja in sodelovanja v strateških partnerstvih s kakovostnimi tujimi institucijami, kjer so na voljo in se razvijajo instrumenti, ki zagotavljajo kroženje znanja. Tudi zato bodo visokošolski zavodi zagotovili pogoje, da bodo visokošolske učiteljice in učitelji v okviru sobotnega leta lahko opravili vsaj trimesečno gostovanje v tujini.

Visokošolske in raziskovalne **štipendije so eno ključnih orodij**, s katerimi lahko država neposredno vpliva na dohodno mobilnost na področju visokega šolstva in znanosti. Usmerjanje odhodne mobilnosti po drugi strani državi omogoča, da uravnava in z ukrepi podpira uravnoteženo mobilnost oziroma kroženje znanja. Izmenjava oziroma dogovor glede števila in vrste štipendij spadajo med redka

oprijemljiva sredstva, ki jih ima država na voljo v dvostranskih odnosih na področju visokega šolstva in znanosti. Za izvajanje kratkoročne mobilnosti so ključni programi, kot so Erasmus+, CEEPUS, ki v okviru številnih meduniverzitetnih mrež omogoča izmenjave študentk in študentov ter visokošolskih učiteljic in učiteljev med petnajstimi državami Srednje in Jugovzhodne Evrope, ter ukrepi Marie Skodlowske Curie oziroma MSCA.

Dolgoročna odhodna mobilnost se trenutno zagotavlja v okviru štipendij Ad Futura, »ki so namenjene izboljšanju strokovne usposobljenosti, zagotovitvi kadrov za razvoj in inovacije na različnih znanstvenih področjih ter prenosu znanja in dobrih praks, da se izboljša konkurenčnost slovenskega gospodarstva« in jih v imenu države izvaja *Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije*. Za področje delovanja sklada je pristojno Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ). Za zagotavljanje bolj optimalnega podpornega sistema internacionalizacije bomo posodobili sistem visokošolskih in raziskovalnih štipendij, in sicer tako, da bo bolj prilagojen potrebam visokošolske in raziskovalne skupnosti v Sloveniji ter bo omogočal tudi ciljno dohodno dolgoročno mobilnost.

Zato bomo kakovostno mobilnost spodbujali z zagotavljanjem sistemskih rešitev za **dodeljevanje štipendij najboljšim študentkam in študentom, s ponudbo dotacij** za najboljše podoktorske študentke in študente, raziskovalke in raziskovalce ter akademičarke in akademike iz tujine. Da bi bila Slovenija lahko konkurenčna sosednjim in drugim državam na področju finančnih spodbud za mobilnost, bo za podeljevanje mednarodnih štipendij od leta 2025 znova odgovorno ministrstvo, pristojno za visoko šolstvo.

2.2 Odpravljanje administrativnih ovir za krepitev privlačnosti Slovenije kot destinacije za visokošolske učiteljice in učitelje, visokošolske sodelavke in sodelavce, raziskovalke in raziskovalce, strokovne sodelavke in sodelavce ter študentke in študente

Kroženje znanja je med pomembnejšimi deli sodobnih raziskovalnih in visokošolskih sistemov, saj udeleženi omogoča pridobivanje izkušenj, znanja in povezav v drugih visokošolskih in raziskovalnih okoljih, stabilnejši/neprekinjen karierni razvoj ter hkrati zagotavlja tudi medkulturne in mednarodne izkušnje, ki so pomembne za razvoj vrste kompetenc, pomembnih za delo v visokem šolstvu, znanosti in na drugih področjih dela. Z namenom vključevanja v evropske in globalne tokove znanja je naloga države, da z ukrepi usmerja kroženje znanja tako, da zagotovi najvišjo mero uravnoteženosti. Ob zavedanju pomena in zagotavljanju podpore za mednarodno mobilnost slovenskih visokošolskih učiteljic in učiteljev, sodelavk in sodelavcev, raziskovalk in raziskovalcev ter študentk in študentov sta za zagotavljanje uravnoteženosti ključna vsaj dva dejavnika, in sicer zagotavljanje mehanizmov, instrumentov in programov za reintegracijo/ponovno vključevanje slovenskega osebja, ki deluje na področju visokega šolstva ali znanosti v tujini, in krepitev privlačnosti slovenskega visokošolskega in raziskovalnega okolja za visokošolske učiteljice in učitelje, visokošolske sodelavke in sodelavce, raziskovalke in raziskovalce, strokovne sodelavke in sodelavce ter študentke in študente iz tujine.

Po poročilu IMD World Talent Ranking⁴⁴ je Slovenija leta 2021 med 64 državami zasedala 27. mesto v globalni bitki za talente. Pri oceni, v kolikšni meri je država sposobna razvijati, privlačiti in zadržati talente, se Slovenija najslabše odreže pri skupini kazalnikov, ki merijo, koliko je sposobna pritegniti tujo in zadržati domačo visoko kvalificirano delovno silo. **Uravnoteženo kroženje talentov**, za katero je mednarodna mobilnost visoko usposobljenih kadrov osnova, postaja odločilna za uspešnost posamezne države. Podobno ugotavlja tudi Evropska komisija v poročilu o internacionalizaciji na področju znanosti v Sloveniji (glej PSF 2018), saj ugotavlja, da je nadaljnja internacionalizacija ključna za doseganje boljšega konkurenčnega položaja Slovenije v primerjavi z vodilnimi državami članicami EU (Evropski inovacijski indeks – EII). Poročilo ugotavlja tudi, da je proces internacionalizacije v Sloveniji otežen zaradi težav pri privabljanju talentov iz tujine. V poročilu so opredeljena **tri ključna področja za krepitev privlačnosti Slovenije za talente iz tujine**, in sicer:

- odpravljanje jezikovnih ovir pri poučevanju in raziskovanju,
- postopna reforma habilitacijskega sistema in
- ponovna uvedba mobilnostnih shem za sodelovanje med znanostjo ter gospodarstvom in negospodarstvom.

Poleg navedenega smo v preteklem obdobju opredelili in medresorsko obravnavali nekatere administrativne ovire, ki se pojavljajo v postopkih pridobivanja vstopnih dokumentov in dovoljenj za bivanje, zato ocenjujemo, da se je treba z navedenimi izzivi spoprijeti na medresorski ravni. To je namreč administrativni predpogoj za uresničevanje ciljev internacionalizacije na področju visokega šolstva in znanosti.

Z ustvarjanjem dobrih pogojev za delo in življenje ter z ustreznim nagrajevanjem bomo ustavili beg talentov in hkrati **omogočali kroženje znanja**.

2.3 Okrepitev znanstvene diplomacije z razširitvijo mreže in področij dela znanstvenih atašejev ter vzpostavitvijo znanstveno-visokošolskega sklada

Nov globalni pristop EU glede raziskav in inovacij predvideva tudi razvoj **načrta evropske znanstvene diplomacije**, ki vključuje okrepljeno osredotočenost EU na znanost in tehnologijo v okviru skupne zunanje in varnostne politike ter lahko prispeva k uveljavljanju mehke moči EU, upoštevanju skupnih gospodarskih interesov, učinkovitemu uveljavljanju vrednot, sprejemanju zahtev in interesov partnerskih držav ter ki upošteva vodilno vlogo EU na področju znanosti in inovacij. Načrt evropske znanstvene diplomacije bo med drugim upošteval premislek o vzpostavitvi osrednjih točk za znanstveno sodelovanje, ki bodo zagotovile ustrezne zmogljivosti za področje znanosti v delegacijah EU po svetu, o krepitvi sodelovanja z atašaji za znanosti držav članic v tretjih državah in o vključevanju predstavnikov vsakokratnega predsedujočega tria v skupnih usmerjevalnih odborih, ki so vzpostavljeni na podlagi dvostranskih sporazumov med EU in tretjimi državami. Načrt evropske znanstvene diplomacije bo utemeljen na pristopu »Team Europe«, saj bo združil vse pomembne EU-institucije in institucije držav članic v skupnih prizadevanjih za krepitev vloge znanosti v mednarodnih odnosih ter oblikovanje na znanju (in znanosti) utemeljenih politik.

⁴⁴ <https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-talent-competitiveness/>

Glavni gradniki načrta evropske znanstvene diplomacije, ki bo podlaga za morebitno oblikovanje in sprejetje EU-strategije znanstvene diplomacije, so med drugim:

- promocija vrednot in načel EU v svetu;
- uporaba znanstvene diplomacije kot polnopravnega orodja diplomacije EU;
- vloga znanstvenih dognanj pri obravnavi globalnih in družbenih izzivov z mednarodno komponento;
- okrepitev povezanosti med področjema znanosti in diplomacije;
- izboljšanje usklajenosti in sodelovanja med državami članicami ter na ravni EU na področju znanstvene diplomacije.

Med ovire pri izvajanju prednostnih nalog za internacionalizacijo na področju visokega šolstva in znanosti zagotovo spada tudi šibka mreža atašejev, odgovornih za področji visokega šolstva (izobraževanja) in/ali znanosti v okviru širše mreže slovenskih konzularno-diplomatskih predstavništva (DKP). Trenutno ima Slovenija svoje atašeje za izobraževanje in znanost⁴⁵ samo na Stalnem predstavništvu v Bruslju, kjer si dela v okviru navedenih področnih politik na ravni EU ni mogoče zamisliti brez njihovega rednega udejstvovanja.

Za okrepitev prepoznavnosti slovenske visokošolske in znanstvene skupnosti bomo v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za zunanje zadeve, **okrepili mrežo atašejev, ki bi bili zlasti odgovorni za področje visokega šolstva in znanosti ter bi delovali na vsaj štirih izbranih konzularno-diplomatskih predstavništvih po svetu.**

Za krepitev znanstvene diplomacije in prisotnosti predstavnikov slovenskega visokega šolstva in znanosti na mednarodnih dogodkih visokega zunanjepolitičnega pomena bo ministrstvo, pristojno za visoko šolstvo in znanost, v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za zunanje zadeve, vzpostavilo **posebni program za zagotavljanje sredstev za povrnitev stroškov udeležbe visokošolskim učiteljicam in učiteljem, visokošolskim sodelavkam in sodelavcem ter raziskovalkam in raziskovalcem na mednarodnih dogodkih v tujini**, ki so posebnega pomena za slovensko zunanjo politiko in/ali uresničevanje prednostnih nalog za internacionalizacijo na področju visokega šolstva in znanosti.

2.4 Vzpostavitev Platforme znanja za spodbujanje dialoga med oblikovalci politik in deležniki na področjih visokega šolstva, raziskav in inovacij ter za krepitev sinergij med temi področji

Platforma znanja je nastala kot odziv na potrebo po rednem dialogu z deležniki na področjih visokega šolstva, raziskav in inovacij ter z namenom krepitev sinergij med temi področji. Pobudo smo začeli graditi leta 2022 na podlagi rezultatov naših prizadevanj v času predsedovanja Slovenije Svetu EU v drugi polovici leta 2021.

Platforma znanja bo omogočala lažji pretok informacij med predstavniki oblikovalcev politik in širšim krogom deležnikov o aktualnih pobudah na ravni EU ter spodbujala izmenjavo pogledov in stališč glede teh pobud, v prizadevanjih, da bi ukrepi EU

⁴⁵ Za področja visokega šolstva in znanosti so zadolženi drugi diplomati v mreži DKP, najpogosteje tisti, ki so zadolženi za področje gospodarstva, ki je že samo po sebi izjemno obsežno.

ponudili čim več priložnosti slovenskim organizacijam in da bi bile le-te sprotno obveščene o pobudah in ukrepih EU ter se v čim večji meri vključevale vanje. Platforma znanja bo s participacijo dala deležnikom glas, ki je slišan in upoštevan pri pripravi nacionalnih stališč do pobud EU.

Platforma znanja je zamišljena kot skupnost v obliki:

- **rednih srečanj/posvetov** (spletnih ali fizičnih), ki potekajo predvidoma štirikrat na leto oziroma po potrebi,
- **digitalne platforme**, ki bo nudila pomembne informacije (akte EU s področij visokega šolstva, raziskav in inovacij, posnetke srečanj, prostor za deljenje dobrih praks) in neposredno komunikacijo z deležniki ter povezljivost s podobnimi področnimi portali.

III. INTERNACIONALIZACIJA NA PODROČJU ZNANOSTI

Ta strategija na področju znanosti obravnava ključne vidike krepitve znanstvenoraziskovalnega mednarodnega sodelovanja slovenskih raziskovalk, raziskovalcev in raziskovalnih organizacij. Opredeljuje cilje, ki se osredotočajo na učinkovito povezovanje treh osrednjih strukturnih stebrov nacionalnega znanstvenoraziskovalnega ekosistema, to so:

- vlaganja v internacionalizacijo znanosti in raziskav,
- človeški viri in
- raziskovalna infrastruktura.

Podrobnejši ukrepi internacionalizacije znanstvenoraziskovalnega področja pri vlaganju, človeških virih in raziskovalni infrastrukturi so opredeljeni v ReZrIS30. **Izvajanje te strategije** je tako vsebinsko neposredno povezano in prepleteno z uresničevanjem ukrepov iz ReZrIS30 in se ne more izvajati samostojno, kar je ključno za njeno uspešno uresničevanje.

Horizontalni cilj povečane odprtosti in sodelovanja v mednarodnem prostoru predvideva naslednje dejavnike:

- učinkovito vključenost v ERA, s polno izkoriščenostjo njegovih instrumentov;
- krepitev mreže strateškega dvostranskega in večstranskega sodelovanja z uspešnimi svetovnimi gospodarstvi z visokimi vložki v raziskave in inovacije;
- vzpostavitev ustreznih razmer in sistema za pritegnitev kakovostnih strokovnjakov z vsega sveta;
- nadgradnjo instrumentov za navezavo stikov s slovenskimi raziskovalkami in raziskovalci, ki delujejo v tujini;
- povečanje podpore pridobivanju projektov okvirnega programa EU za raziskave in inovacije s področja »širjenja sodelovanja in spodbujanja odličnosti«.

1. Vlaganja v internacionalizacijo znanosti in raziskav

Predpogoj za uresničevanje prednostnih nalog na podlagi te strategije na področju znanosti in raziskav so zagotovo ukrepi iz ReZrIS30, vezani na dodatna vlaganja (na primer ukrepi 2.2, 2.4, 2.6 in 6.1.5). Med glavnimi predpogoji za uresničevanje prednostnih nalog na področju internacionalizacije znanosti in raziskav je

oblikovanje podlag za povečano vlaganje javnih sredstev v skupne programe in evropska partnerstva ter raziskovalno infrastrukturo, ki so nujni za delovanje znanstvenoraziskovalne skupnosti v Sloveniji, da bo ta lahko uresničevala pričakovane cilje v evropskem in mednarodnem okolju.

Ključna bosta tudi **vzpostavitev raznolikih virov financiranja in učinkovito doseganje sinergij in komplementarnosti**. Pri tem ima z vidika internacionalizacije znanosti in raziskav lahko pomembno vlogo tudi širitev financiranja »pečatov odličnosti«, mehanizma, ki se je v preteklosti pokazal za pomemben del krepitve mednarodne vpetosti slovenske raziskovalne skupnosti.

Posebno pozornost bomo namenili dopolnilnim ukrepom k okvirnim programom raziskav in inovacij EU (na primer aktualni program Obzorje Evropa), ki bodo namenjeni tako krepitvi odličnosti kot krepitvi uspešnosti prijav na centralizirane programe. Pri tem bomo posebno pozornosti namenili **izboljševanju razmer za delovanje in širjenje podpornega okolja oziroma projektnih pisarn v posameznih javnih raziskovalnih organizacijah**. Znotraj okvirnega programa za raziskave in inovacije bomo vzpostavili mehanizme, s katerimi bomo povečali uspešnost pridobivanja projektov s področja širjenja sodelovanja in spodbujanja odličnosti, saj gre za del okvirnega programa, kjer so bile zaznane še neizkoriščene možnosti, hkrati pa je udeležba v njih tudi priložnost za vzpostavitev novih evropskih in mednarodnih povezav.

2. Raziskovalne kariere

Pri oblikovanju raziskovalnih politik tako na nacionalni ravni kakor tudi na drugih ravneh je treba izhajati iz zavedanja, da so raziskovalke in raziskovalci motor celotnega raziskovalnega procesa. Zaradi univerzalnosti znanosti so raziskovalke in raziskovalci med najbolj mobilnimi družbenimi skupinami, ki stremijo k čim boljšim pogojem za razvoj svojih zmožnosti in raziskovalnih karier. Temeljna pogoja za dolgoročno odličnost in konkurenčnost ERA sta z vidika kroženja znanja zlasti **povečanje privlačnosti raziskovalnih karier** za mlade talente in **spodbujanje obetavnih znanstvenih karier** z izboljšano visoko kakovostjo delovnih pogojev in možnostjo ponovnega vključevanja v matično raziskovalno okolje, institucije in raziskovalni sistem. Opredelitev največjih izzivov s predlogi aktivnosti na ravni EU so bile teme na različnih dogodkih s področja znanosti v času slovenskega predsedovanja Svetu EU 2021.⁴⁶

Raziskovalne kariere so zato tudi v ospredju ukrepov v ReZrIS30, ki so bili opredeljeni za podporo vzpostavljanju okolja za razvoj odlične znanosti in hkrati spodbujajo internacionalizacijo slovenskega raziskovalnega prostora. S tem bomo uvrstili Slovenijo med privlačne destinacije za tujce in Slovence, ki delujejo v tujini. Med ukrepi, predvidenimi v ReZrIS30, je treba poudariti tiste, ki se navezujejo na razvoj mednarodno primerljivega sistema napredovanja in akademskih izvolitev (ukrep 3.1) in s katerimi se odzivamo tudi na neodvisna priporočila zunanjih strokovnjakov (glej PSF 2018), krepitev mehanizmov za razvoj samostojnih raziskovalnih karier (ukrep 3.2), povezano posodobitev plačnega sistema (ukrep

⁴⁶ Npr. konferenca ERA (<https://era-si.eu/news/26/conference-summary-report-and-recommendations.html>) ali konferenca MSCA (<https://msca21.eu/>).

3.3) ter izboljšanje mehanizmov in načinov delovanja, ki krepijo privlačnost sistema za raziskovalke in raziskovalce iz tujine (ukrep 3.6).

3. Raziskovalna infrastruktura

Med ključnimi stebri ERA in, gledano širše, internacionalizacije je tudi raziskovalna infrastruktura.⁴⁷ Raziskovalne infrastrukture (RI) so lahko zgoščene na enem mestu, distribuirane ali virtualne (storitve omogoča elektronsko). Pogosto potrebujejo strukturiran informacijski sistem za upravljanje podatkov ter omogočanje informiranja in komunikacije.⁴⁸

Aktivno vlogo pri soustvarjanju vizije in izvajanju načrta ERA za področje raziskovalnih infrastruktur je Svet za konkurenčnost dodelil **Evropskemu strateškemu forumu za raziskovalne infrastrukture** (ESFRI). ESFRI periodično posodablja prednostni seznam projektov raziskovalnih infrastruktur (ESFRI Roadmap), da zagotavlja koherentno in strateško vizijo ter da ima Evropa odlične raziskovalne infrastrukture na vseh področjih znanosti in inovativnosti. Delo ESFRI je do zdaj privedlo do oblikovanja načrtov za 55 panevropskih raziskovalnih infrastruktur, od katerih je bilo 37 že vzpostavljenih, in to na vseh področjih znanosti, pri čemer je bilo porabljenih skoraj 20 milijard evrov naložb. Za praktične vidike izvajanja projektov ESFRI je pomemben tudi prispevek Foruma ERIC, ki je bil ustanovljen za spremljanje izvajanja Uredbe Sveta o pravnem okviru Skupnosti za Konzorcij Evropske raziskovalne infrastrukture (ERIC).⁴⁹ Evropa ima tako zdaj enega najnaprednejših in najbolj integriranih sistemov raziskovalne infrastrukture na svetu, ki je temelj razvoja ERA.

Razvojna vloga raziskovalnih infrastruktur v okviru ESFRI se nanaša tudi na obravnavanje zahtev po podatkih v skladu z načeli FAIR, premoščanje odstopanj znotraj EU, skupaj s Skupino za razmislek o e-infrastrukturi (e-IRG)⁵⁰ pa obravnava tudi potrebe po strateškem načrtovanju in vlaganju v e-infrastrukturo, kot sta Skupno evropsko podjetje za superračunalništvo (EuroHPC JU), Evropski oblak odprte znanosti (EOSC), ter tako tlakuje pot v tako imenovano evropsko digitalno desetletje.

Raziskovalna infrastruktura je močno mednarodno vpeta že po svoji naravi. Po eni strani deluje kot povezovalni del mednarodne palete raziskovalk in raziskovalcev preko svojih storitev, po drugi strani pa so številne raziskovalne infrastrukture po svojem ustroju razpršene (distribuirane) in kot take partnerske države po svojih vozliščih in zbirkah podatkov neposredno spletno ali celo fizično čezmejno povezujejo. Tako je tudi strategija razvoja slovenske nacionalne raziskovalne infrastrukture usklajena z evropskimi (mednarodnimi) in regionalnimi standardi ter prednostnimi nalogami. Ključno vlogo pri tem ima zlasti ESFRI Roadmap (zadnja

⁴⁷ Raziskovalne infrastrukture (RI) so zmogljivosti, viri ali storitve posebne narave, ki podpirajo vrhunske raziskovalne dejavnosti na njihovih področjih in vključujejo: večjo znanstveno opremo, na znanju temelječe vire (zbirke, arhive in znanstvene podatke), e-infrastrukture (podatkovne in računske sisteme in mreže) ter druga orodja, bistvena za doseganje odličnosti v raziskavah in inovacijah.

⁴⁸ Povzeto po: <http://roadmap2018.esfri.eu/media/1066/esfri-roadmap-2018.pdf>, str. 11, in <https://roadmap2021.esfri.eu/media/1295/esfri-roadmap-2021.pdf>, str. 12.

⁴⁹ Več o tem: <https://www.eric-forum.eu/>.

⁵⁰ Več o tem: <http://e-irg.eu/>.

posodobitev: ESFRI Roadmap 2021),⁵¹ pa tudi druge smernice in dokumenti foruma ESFRI. Prednostni cilji in naloge Slovenije na področju raziskovalne infrastrukture so postavljene v Načrtu razvoja raziskovalne infrastrukture 2030 (NRRI; zadnja posodobitev: NRRI 2030).⁵²

V skladu z ReZrIS30 se pričakuje, da bo **slovenska raziskovalna infrastruktura mednarodno vpeta** (ukrep 4.1) **in tudi mednarodno konkurenčna** ter bo kot taka **okrepila sodelovanje med univerzami, raziskovalnimi inštituti in gospodarstvom v Sloveniji in v tujini**, s posebnim poudarkom na državah EU. Raziskovalna infrastruktura bo tako **neposredno vplivala na internacionalizacijo slovenske znanosti**. Za doseganje in ohranitev ravni znanosti v državi na primerljivi evropski oziroma globalni ravni je kot ključen prepoznan **dostop slovenskih raziskovalk in raziskovalcev do velike raziskovalne infrastrukture**. Zaradi komplementarnosti in racionalizacije stroškov je smiselno, da je večja nacionalna raziskovalna infrastruktura vključena v evropsko mrežo raziskovalnih infrastruktur.

Kot ugotavlja Evropska komisija (PSF 2018), je Slovenija dobro zastopana v mednarodnih raziskovalnih infrastrukturah, med njimi zlasti v projektih ESFRI, ter drugih pobudah v okviru krepitve evropske raziskovalne infrastrukture in e-infrastrukture, kot sta EuroHPC JU in Evropski oblak odprte znanosti (European Open Science Cloud – EOSC). Strateške podlage za to področje so v NRRI 2030 kot izvedbenem dokumentu ReZrIS30 za področje raziskovalnih infrastruktur. NRRI 2030 vsebuje prednostni seznam mednarodnih projektov raziskovalne infrastrukture in prednostni seznam nacionalnih prednostnih področij.

Zlasti uspešno je bilo izvajanje prednostnih mednarodnih projektov RI, saj se je Slovenija v zadnjem desetletju kljub nenaklonjenim finančnim razmeram vključila v 18 prednostnih mednarodnih projektov iz NRRI.⁵³ V zadnji reviziji prednostnega seznama NRRI 2030 je bila vključitev na ESFRI Roadmap 2021 ključno merilo za izkaz vsebinske relevantnosti in organizacijske zrelosti projekta na evropski ravni. Slovenija je tudi članica EuroHPC JU in EOSC ter podpisnica deklaracije »Do dostopa do najmanj 1 milijona sekvenciranih genomov«⁵⁴ in članica posebne skupine podpisnic za uresničitev ciljev te deklaracije.

Nacionalne cilje na področju raziskovalne infrastrukture je Slovenija uresničevala predvsem z uporabo sredstev evropske kohezijske politike, v skladu s Slovensko strategijo pametne specializacije (S4), in sicer v nekaterih primerih neposredno (centri odličnosti, HPC RIVR, RIUM, InnoRenew CoE), v drugih pa tudi posredno na podlagi sofinanciranja nadgradnje nacionalnih vozlišč v okviru mednarodnih

⁵¹ <https://roadmap2021.esfri.eu/media/1295/esfri-roadmap-2021.pdf>; več dostopno na: www.esfri.eu. Poleg ESFRI Roadmap so pomembni še drugi strateški dokumenti ESFRI, kot sta dokument o dolgoročni vzdržnosti raziskovalnih infrastruktur in Bela knjiga ESFRI 2020.

⁵² https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/ZNANOST/Strategije/NRRI-2021-2030/NRRI2030_SLO.pdf

⁵³ Po abecednem redu: BBMRI, CERIC, CESSDA, CLARIN, CTA, DARIAH, EATRIS, ELIXIR, EPOS, ESS, EuroBioimaging, ILL, LifeWatch, PRACE in SHARE; Slovenija sodeluje pri gradnji BELLE II v Tsukubi na Japonskem in gradnji centra FAIR v Darmstadtu v Nemčiji; v letu 2016 je Slovenija postala tudi pridružena članica ESA in v letu 2017 pridružena članica CERN. V pripravi za izvedbo v NRRI 2030 je še osem mednarodnih RI-projektov: ERISH, EMBRC, eLTER, GUIDE, Instruct, METROFOOD, Operas in RESILIENCE.

⁵⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/1mg-group>

projektov NRRI, kar so bili pravzaprav tudi vložki v prednostna področja nacionalne infrastrukture.

Prav z mednarodnim povezovanjem in vključevanjem v velike in razvite mednarodne raziskovalne infrastrukture v skladu z usmeritvami in priporočili ESFRI (ukrep 4.2) je Slovenija dosegala največjo učinkovitost in sinergijske učinke, kot so: globalna strateška usmerjenost, kritična masa in zmanjšanje razdrobljenosti nacionalne raziskovalne infrastrukture, vključno z usklajenim razvojem e-infrastrukture, ki je eden od nujnih pogojev za doseganje raziskovalne odličnosti in internacionalizacije.

IV. INTERNACIONALIZACIJA NA PODROČJU VISokega ŠOLSTVA

Internationalizacija ima v ReNPVŠ30 posebej poudarjeno vlogo, ne le zato, ker ji je namenjeno posebno poglavje, temveč predvsem zato, ker so **z njo prežeti vsi deli ReNPVŠ30** (uvod, strateški cilji in vsa poglavja).

Že v uvodu je med cilji ReNPVŠ30 navedeno, da bo slovensko visoko šolstvo:

- dosegalo mednarodno primerljivo visoko kakovost in odličnost nad evropskim povprečjem,
- široko dostopno, mednarodno vpeto in bo imelo razvite instrumente internacionalizacije v slovenskem prostoru,
- imelo študijske programe, ki se bodo izvajali tudi v tujem jeziku.

Stopnja internacionalizacije slovenskega visokošolskega sistema bo primerljiva z najboljšimi evropskimi univerzami. Vzpostavljeni bodo mehanizmi za kroženje talentov in trajna skrb za razvoj slovenskega jezika ter strokovnega izrazoslovja v visokem šolstvu in znanosti. S spremenjeno zakonodajno ureditvijo bo vzpostavljeno prilagodljivo in odzivno slovensko visokošolsko okolje, ki bo nudilo privlačne razmere za študij in delo za namene internacionalizacije izobraževanja, raziskovanja in umetnosti ter pridobivanja visokokvalificiranega kadra iz tujine.

V poglavju *Družbeni razvoj in visokošolski sistem* ReNPVŠ30 se neposredno na internacionalizacijo nanašajo cilji, ki zajemajo izboljšanje mednarodne primerljivosti visokošolskega sistema, nadgraditev kakovosti in učinkovitosti visokošolskega sistema v skladu z načeli bolonjskega procesa ter povečanje odprtosti visokošolskih zavodov v mednarodno skupnost. Med ukrepi v tem poglavju so izdelava kakovostne in trajnostne strategije izboljšanja zaposljivosti diplomantk in diplomantov, ki bo odprta v mednarodna partnerstva, spodbujanje visokega šolstva kot prostora raziskovanja v skladu z nacionalnimi in mednarodnimi dokumenti, spodbujanje sistema aktivne mednarodno odprte kadrovske politike in mednarodne skladnosti nacionalnega ekosistema odprte znanosti.

Povečanje konkurenčnosti slovenskega visokošolskega prostora na področju internacionalizacije je cilj poglavja *Zakonodaja in financiranje*, v katerem je med ukrepi načrtovano tudi mednarodno primerljivo urejeno financiranje.

Poglavje *Kakovost* že v uvodu navaja, da bo visoko šolstvo dosegalo mednarodno primerljivo visoko kakovost in odličnost nad evropskim povprečjem pri vseh standardnih kazalnikih. Med cilji predvideva oblikovanje študijskih programov za

poklice in izzive prihodnosti ter za konkurenčnost na domačem in mednarodnem trgu.

Načrtovano je oblikovanje skupnih študijskih programov v evropskem prostoru, vzpostavljeni bodo mehanizmi spodbujanja mednarodnega (transnacionalnega) sodelovanja. Vzpostavljeni bodo tudi mehanizmi za spodbujanje pridobivanja mednarodno priznanih študijskih akreditacij, vezanih na posamezna študijska področja. Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS) bo za vzpostavitev mednarodno primerljivih standardov kakovosti razvijal standarde za vrednotenje kakovosti visokošolskih zavodov v skladu z zakonodajo, potrebami okolja ter mednarodnimi standardi in kazalniki. Na novo ustvarjeni študijski programi bodo sodobni in prilagodljivi v skladu z razvojnimi mednarodnimi smernicami in potrebami okolja.

V poglavju *Digitalizacija* se sami cilji in ukrepi sicer neposredno ne nanašajo na internacionalizacijo, so pa, tako kot vsi drugi nacionalni cilji v ReNPVŠ30, ki v tej strategiji niso posebej obravnavani, v največji možni meri v skladu z usmeritvami EU in mednarodnimi usmeritvami.

Četrto poglavje ReNPVŠ30 je v celoti namenjeno *internacionalizaciji*. Prinaša štiri strateške cilje in deset ukrepov za njihovo uresničitev. V prvem strateškem cilju je poudarjena tako vključitev slovenskih visokošolskih zavodov v skupni evropski visokošolski prostor kot tudi internacionalizacija doma. Dva cilja se nanašata na dohodno in odhodno mobilnost študentk in študentov ter zaposlenih. Posebni cilj pa je večja vključenost Slovencev, ki živijo v tujini, v slovenski visokošolski sistem.

Na podlagi ciljev in ukrepov, opredeljenih v ReNPVŠ30, smo oblikovali tri prednostna področja za internacionalizacijo slovenskega visokega šolstva do leta 2030, pri čemer smo se osredotočili predvsem na tiste ukrepe in aktivnosti, ki uresničujejo nove prednostne naloge, in tiste, ki v preteklem obdobju še niso bili v celoti uresničeni. Poleg teh bo še naprej nemoteno teklo izvajanje rednih, že uveljavljenih aktivnosti internacionalizacije, ki so že v polni meri vpete v sistem slovenskega visokega šolstva in jih zato ne poudarjamo posebej v tej strategiji.

1. Aktivna vključenost slovenskega visokega šolstva v EU in evropski prostor

Visoko šolstvo v svetu se vedno bolj povezuje, standardi stremijo k poenotenju, izmenjujejo se dobre prakse. V takem okolju je čezmejno povezovanje postalo nujnost za ohranitev konkurenčnosti in kakovosti. Visoko šolstvo je v preteklih letih naredilo velik premik v povezovanju znotraj EHEA, v zadnjem času pa se velik preboj v skupni viziji kaže tudi na področju visokega šolstva EEA.

Za Slovenijo je prednostno povezovanje z visokošolskimi in drugimi institucijami znotraj EU ter z državami, vključenimi v bolonjski proces. Pri tem je osnovni cilj zagotavljati mednarodno primerljivo raven kakovosti vseh vidikov slovenskega visokega šolstva.

Ministrstvo, pristojno za visoko šolstvo, bo v okviru EU in mednarodnih struktur zastopalo slovenske interese, predstavljalo dobre prakse in skrbelo za pripravo

nacionalne zakonodaje, ki bo sledila evropskim trendom in omogočala vključevanje slovenskega visokošolskega prostora v skupni evropski visokošolski prostor ter njegovo aktivno sooblikovanje. Skrbeli bomo za usklajevanje stališč države z vsemi visokošolskimi deležniki. Za spodbujanje aktivnega vključevanja visokošolskih zavodov v evropske pobude in zaveznitva, kot je pobuda Evropske univerze, bomo zagotavljali **redno obveščanje in izmenjavo mnenj o pobudah EU**. K temu bo prispevala predvsem nova nacionalna pobuda na področjih visokega šolstva, raziskav in inovacij – **Platforma znanja**.

Visokošolski zavodi bodo aktivno sodelovali v okviru mednarodnih združenj (kot je EUA), se vključevali v zaveznitva in mreže visokošolskih institucij (na primer Evropske univerze, The Guild, Centri poklicne odličnosti idr.) ter projekte mobilnosti in enostavne, kratkoročne oblike sodelovanja nadgrajevali z dolgoročnimi strateškimi oblikami povezovanja. S tem bodo krepili prepoznavnost slovenskega visokega šolstva v EU in nadgradili nabor znanja v Sloveniji. Še posebej se bodo visokošolski zavodi uspešno vključevali in sodelovali v **zaveznitvih visokošolskih institucij**, kot so »Evropske univerze«, in sodelovali v njih. Za uspešno vključevanje bo povečan **nabor skupnih študijskih programov** in vzpostavljeno tekoče **podeljevanje skupnih diplom**, država pa bo sprejela potrebne ukrepe, da jim to sodelovanje olajša.

Slovenska zakonodaja bo sledila politični zavezi na ravni EU, da bodo institucije imele prosto pot za proučitev smiselnosti in izvedljivosti vzpostavitve **institucionaliziranih instrumentov sodelovanja**, kot je pravni status za zaveznitva visokošolskih institucij.

Zaradi nujnosti povezovanja v zaveznitva in ohranjanja konkurenčnosti v primerjavi z visokošolskimi institucijami v drugih državah članicah bodo slovenskim visokošolskim zavodom, ki so vključeni v zaveznitva, zagotovljena tudi ustrezna **finančna sredstva** na nacionalni ravni kot dopolnilo finančnim sredstvom EU.

Večjezičnost je v slovenskem visokošolskem prostoru že dolgo prisotna pri nekaterih študijskih oblikah in metodah poučevanja, na primer dostopnost do najaktualnejših dognanj in študijskih vsebin, stik in sodelovalno delo z mednarodnimi studentkami in študenti, študij na izmenjavi, skupni študijski programi in drugo. Skrb za slovenski jezik, ki je ključni nosilec naše narodne identitete, bo še naprej močno podprta z nastajanjem nove slovenske strokovne literature, razvojem strokovnih izrazov v slovenskem jeziku, s tečajji slovenskega jezika za tujce in lektorati slovenskega jezika na tujih univerzah, pa tudi s podporo sistematičnemu spremljanju in raziskavam slovenskega jezika. Za nadaljnje razvijanje in izvajanje inovativnih skupnih transnacionalnih izobraževalnih dejavnosti bo slovenskim visokošolskim zavodom v skladu s priporočilom Sveta EU⁵⁵ omogočeno preizkušanje in izvajanje ustreznih pristopov in ukrepov v zvezi z **opredelitvijo jezikov učenja in poučevanja** ob upoštevanju večjezičnosti.⁵⁶

V sodelovanju v okviru bolonjskega procesa bomo proučili, kako in v kolikšni meri je manjše, prožne učne enote, vključno s tistimi, ki vodijo do mikrodokazil, mogoče

⁵⁵ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32022H0413\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32022H0413(01))

⁵⁶ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32019H0605\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32019H0605(02))

opredeliti, razviti, uvesti in jih **priznavati** s skupnimi orodji. Prožnost učnih poti z urejenim priznavanjem bo pripomogla k odprtju v evropski prostor.

H kakovosti in prepoznavnosti slovenskega visokega šolstva bo prispevala tudi **Nacionalna agencija Republike Slovenije za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu** z vključevanjem visokega šolstva v mednarodni prostor in sodelovanjem v njem.

Vsebinsko bodo prednostna področja razprav in možnega sodelovanja v evropskem prostoru Evropske univerze, študentska izkaznica EU, oznaka za evropsko diplomu, digitalni in zeleni prehod, vseživljenjsko učenje ter prožne oblike izobraževanja.

1.1 Zaveznitva evropskih univerz

Pobuda Evropske univerze je vodilna pobuda evropskega izobraževalnega prostora v tem desetletju, opredeljena v Evropski strategiji za univerze, ki si do sredine leta 2024 prizadeva podpreti 60 evropskih univerz, ki bodo vključevale več kot 500 visokošolskih institucij. Ključna cilja Evropske strategije univerz sta tudi evropska diploma in evropska študentska izkaznica.

Evropske univerze so transnacionalne zveze, ki bodo vodile do univerz prihodnosti, spodbujale evropske vrednote in identiteto ter omogočale nadaljnji dvig kakovosti, privlačnosti in globalne konkurenčnosti evropskih visokošolskih ustanov, krepile visokošolske sisteme v partnerskih državah ter znatno prispevale k združen in močni Evropi v skladu z evropskimi vrednotami. S tem bo mogoče povečati privlačnost Evrope ne le kot študijske destinacije, ampak tudi kot privlačnega globalnega partnerja za sodelovanje na področju izobraževanja, raziskav in inovacij. Evropske univerze bodo na ta način postale meduniverzitetni kampusi, kjer se bodo študenti, učitelji, raziskovalci in upravno osebje lahko nemoteno gibali. Univerze bodo v okviru zavezništev sodelovale pri združevanju svojega strokovnega znanja, infrastrukture in virov za izgradnjo novih študijskih programov in raziskovalnih projektov.

Slovenski visokošolski zavodi se bodo uspešno vključevali v Zaveznitva evropskih univerz. Skupaj s partnerskimi univerzami zavezništev bodo oblikovali skupne študijske programe, ki jih bodo ponujali tudi na globalni ravni. V te namene bodo oblikovali nabor študijskih programov, ki jih bodo posamezni visokošolski zavodi ponujali v tujih jezikih – prednostna bo usmeritev v podiplomske študijske programe. Pri izvajanju študijskega programa v tujem jeziku bo zagotovljen razvoj slovenskega jezika in terminologije v visokem šolstvu in znanosti tudi z dostopnostjo študijskih vsebin v slovenskem jeziku. Dostopnost študijskih vsebin v slovenskem jeziku pri tem pomeni: individualne konzultacije ali vaje v slovenskem jeziku, študijska literatura ali povzetki predavanj v slovenskem jeziku in podobno. Visokošolski zavodi bodo poleg tega nudili podporo svojim študentom in osebju za učenje tujih jezikov ter mednarodnim študentom za učenje slovenskega jezika.

2. Internacionalizacija doma

Izraz internacionalizacija doma pomeni načrtno vključevanje mednarodnih in medkulturnih razsežnosti v formalni in neformalni kurikulum za vse študentke in študente znotraj domačih oziroma »nacionalnih« učnih okolij. V slovenskem visokošolskem okolju pogosteje govorimo o internacionalizaciji kurikuluma, pri čemer je pomembno razlikovati med obema izrazoma. Internacionalizacija kurikuluma sledi definiciji, da gre pri tem za vključitev mednarodnih, medkulturnih in/ali globalnih razsežnosti v vsebino kurikuluma, prav tako pa tudi učnih izidov, ocenjevanja, učnih metod in podpornih storitev študijskega programa. Internacionalizacije kurikuluma tudi ne smemo enačiti z dohodno mobilnostjo študentk in študentov, s poučevanjem v tujem jeziku ali jo šteti za nasprotje odhodni mobilnosti, temveč sta dohodna in odhodna mobilnost študentk in študentov ter gostujočih visokošolskih učiteljic in učiteljev njeni dodani vrednosti. Enako velja za izvajanje študijskih programov ali predmetov v tujem jeziku.⁵⁷

Povezovanje med različnimi akterji od lokalne do globalne ravni in med različnimi področji delovanja postaja imperativ sodobnih družb, ki se spopadajo z globalnimi izzivi. Zato je treba visokošolske diplomantke in diplomante opremiti tako s sodobnim znanjem iz stroke, ki temelji na najnovejših znanstvenih spoznanjih z različnih disciplinarnih področij, kot tudi z veščinami, potrebnimi za sodelovanje z deležniki iz različnih okolij. K temu lahko pomembno prispeva tako imenovana internacionalizacija doma.

Proces internacionalizacije doma na visokošolskih zavodih poteka nenehno, na sistemski ravni pa je bil prvič načrtno spodbujen s Strategijo internacionalizacije 2020 in izveden z izvedbenima akcijskima načrtoma. V tem okviru je nastal tudi priročnik za visokošolske učitelje in podporno osebje,⁵⁸ izvedena je bila serija delavnic, na katerih se je usposobila ekipa nacionalnih svetovalcev za internacionalizacijo kurikuluma, pripravljena sta bila tudi program in gradivo za nadaljnja usposabljanja, kar je dobra podlaga, na kateri visokošolski zavodi vse odtelej uresničujejo proces internacionalizacije doma.

ReNPVŠ30 poudarja proces internacionalizacije kurikuluma v enem od štirih strateških ciljev na področju internacionalizacije in s tem jasno nakaže njegov pomen za internacionalizacijo slovenskega visokega šolstva do leta 2030. V ukrepu 4.4 navaja, da bo izvedena ambiciozna in strateška internacionalizacija kurikulumov.

Pri nastajanju novih ali **posodabljanju obstoječih študijskih programov** za poklice prihodnosti ter za izzive, kot sta zeleni in digitalni prehod v Družbo 5.0, se bodo sistematično uvajale mednarodne in medkulturne razsežnosti tako v formalni kot neformalni kurikulum. Za razvoj ustreznih kompetenc študentk in študentov bodo visokošolski zavodi v študijske programe uvajali internacionalizirane učne izide, za razvoj ustreznih kompetenc zaposlenih pa izvajali stalne programe

⁵⁷ Aškerc Veniger K., 2017: Internacionalizacija kurikuluma: Vključevanje mednarodne in medkulturne razsežnosti v študijski proces: <https://www.cmepius.si/wp-content/uploads/2015/06/PRIROCNIK-IoC-naslovnica-in-kazalo.pdf>.

⁵⁸ <https://www.cmepius.si/wp-content/uploads/2015/06/PRIROCNIK-IoC-naslovnica-in-kazalo.pdf>

usposabljanj. Pri tem bodo vse aktivnosti načrtovane in izvajane tako, da bodo vodile do sistemskih ukrepov na institucionalni (in/ali nacionalni) ravni.

Strateški oziroma celoviti način delovanja visokošolskih zavodov bo tudi sicer nujen za usklajeni razvoj vseh posameznih vidikov internacionalizacije, ki bo podprta, kjer bo to potrebno, tudi s **sistemskimi ukrepi na nacionalni ravni**. Tako bodo visokošolski zavodi internacionalizacijo doma, ki je izredno pomemben vidik internacionalizacije zlasti za nemobilne študentke in študente, načrtovali in izvajali sočasno z mednarodnim projektnim in medinstitucionalnim sodelovanjem, razvojem skupnih študijskih programov, vsemi oblikami mednarodne mobilnosti tako študentk in študentov kot zaposlenih, jezikovno politiko in drugimi vidiki, tako da bodo ti dopolnjevali in krepili drug drugega.

3. Mednarodna mobilnost študentk in študentov

Mobilnost zaposlenih na visokošolskih zavodih in pomen mobilnosti za vse akterje v visokem šolstvu sta obravnavana kot skupno področje znanosti in izobraževanja. Specifična in prav tako izjemnega pomena je tudi mobilnost študentk in študentov. Ta je imela posebno mesto že v predhodni strategiji internacionalizacije visokega šolstva. Drugače kot v predhodnem obdobju, v katerem so bili kvantitativni cilji doseženi, se v prihajajočem obdobju premikamo k poudarku **doseganja visoke kakovostne ravni** vseh vidikov mobilnosti. Prednostno področje vključuje dohodno mobilnost in odhodno mobilnost ter skrb za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Poleg klasične semestrskes študentske izmenjave se spodbujajo tudi **krajše oblike izmenjav** (priprava seminarjev ali zaključnih nalog, ekskurzije, krajše prakse, poletne/zimske šole, koncertne turneje, tečaji tujih jezikov in podobno), ki so zaradi svoje narave dostopnejše širšemu krogu in zato tudi bolj inkluzivne.

Posebna skrb bo namenjena okrepljenemu obveščanju o študiju v Sloveniji in privabljanju **Slovencev v zamejstvu in po svetu**, za kar se bodo, poleg štipendij, zagotavljala ločena prosta vpisna mesta. S tem Slovenija prispeva k skrbi za ohranjanje in razvoj slovenskega jezika in kulture, za ohranitev kulturne dediščine in narodne identitete med Slovenci v zamejstvu in po svetu.

Visokošolski zavodi bodo posebno pozornost namenili večji prilagodljivosti pri naboru možnih predmetov na izmenjavah, sprotne spremljanju opravljanja obveznosti na izmenjavi, s ciljem odpraviti ovire za celovito priznanje študijskega obdobja in pridobljenih kreditnih točk (ECTS) v času mobilnosti.

Za lažji prenos pravic študentov znotraj EU bomo na nacionalni ravni normativno uredili podlage, **da bo študentska izkaznica** v čim večji meri pripravljena za hitro in preprosto uvedbo evropske študentske izkaznice.

Pri študentski kratkoročni mobilnosti bo posebna pozornost namenjena povečanju odhodne mobilnosti, kjer je mobilnost lahko del kurikuluma (angl. *mobility window*), še posebej na drugi in tretji stopnji študija, ob skrbi za zagotovitev možnosti in ustreznih razmer tudi manj zastopanim/nepriprivilegiranim skupinam študentk in študentov.

Pri dohodni mobilnosti si bomo prizadevali mednarodnim študentkam in študentom omogočiti enako študijsko izkušnjo, kot jo omogočamo domačim študentkam in študentom, tudi z različnimi ukrepi, kot je njihovo vključevanje v obštudijske dejavnosti in podobno.

Pri dolgoročni mobilnosti bo poudarek na zagotavljanju ustreznih razmer za večjo dohodno mobilnost odličnih mednarodnih študentk in študentov, zlasti na drugi in tretji stopnji študija, ter na ustvarjanju možnosti za njihovo vključitev na trg dela.

Promocija celotnega slovenskega visokega šolstva v tujini se bo v sodelovanju z visokošolskimi deležniki še naprej izvajala in nadgrajevala v okviru pobude in spletne strani *Study in Slovenia*, ki bo dodatno vsebovala tudi informacije o ugodnejših pogojih študija za Slovence v zamejstvu in po svetu. Pomembno vlogo pri promociji študija, slovenskega jezika, kulture in Slovenije kot celote bodo imeli tudi lektorati slovenskega jezika na skoraj šestdesetih univerzah po vsem svetu.

V. IZVAJANJE IN SPREMLJANJE URESNIČEVANJA STRATEGIJE INTERNACIONALIZACIJE

Konkretne aktivnosti za izvajanje ukrepov in ciljev te strategije niso vključene v ta dokument, temveč bodo celostno vključene v akcijske načrte za uresničevanje ReNPVŠ30 in ReZrIS30.

Spremljanje izvajanja te strategije bo vključeno tudi v sistem spremljanja akcijskih načrtov in drugih izvedbenih dokumentov za uresničevanje ReNPVŠ30 in ReZrIS30.